

Natuur.oriolus

TREKTELLEN

Bruikbaarheid gegevens

Invloed landschap en tellers

Tijdreeksen

G. Duynens
05

ORNITHOLOGIE IN VLAANDEREN

Bijzondere vogelwaarnemingen najaar 2004

Bird News Flanders, autumn 2004

Nouvelles ornithologiques de Flandre: automne 2004

DIRK SYMENS, MIGUEL DEMEULEMEESTER, GERALD DRIESSENS, WOUTER FAVEYTS, CARLO VANDERYDT EN WIM VERAGHTERT

Abstract / Résumé: www.natuurpunt.be/oriolus

Weersomstandigheden

De eerste tien dagen van **juli** waren vrij koud. Op 06 en 11/07 was het 's nachts zelfs op vele plaatsen amper 2 tot 6°C. De laatste tien dagen van de maand waren dan weer warm, maar niet extreem. Het werd geen enkele keer 30°C en op 6 dagen was het minstens 25°C. De gemiddelde temperaturen lagen dan ook dichtbij de normale waarden.

Qua neerslag zaten we iets boven de normaalwaarden. Op 24 dagen was er wel ergens een onweer waarbij hagel frequent voorkwam. Schade door regen, wind of hagel was er dan ook op meerdere dagen (07, 08, 09, 10, 12, 17, 22 en 23/07). De neerslagmaxima schommelden tussen 10 en 60 mm/dag.

De eerste 20 dagen van de maand liet de zon zich slechts weinig zien. Het was dan ook dankzij de laatste erg zonnige decade dat we toch nog een hogere zonnenschijnduur konden noteren dan normaal in deze maand.

De wind tenslotte kwam vooral uit W en Z tot O-NO richting. Meestal was die zwak, behalve op de 17de toen aan de kust rukwinden tot meer dan 100 km/h genoteerd werden.

Augustus was een zeer abnormaal warme maand. De maximumtemperaturen lagen ongeveer 2°C hoger dan normaal met uitschieters tussen 25 en 34°C, vooral tijdens de eerste tien dagen van de maand. De laatste tien dagen werd het 's nachts wat frisser, doch het kwik daalde in Vlaanderen nergens onder de 6 of 7°C.

We kregen heel wat neerslag over ons heen, vooral in de vorm van buien, met dagtotalen die plaatselijk tot 90 l/m² konden oplopen. Lokaal viel er 40 l/m² op o.a. 06, 10, 13, 15, 16 en 18/08! Onweersbuien werden op 23 dagen genoteerd (een nieuw record!) en op 8 dagen werd hagel gesignaleerd.

Voor de eerste tien dagen van de maand kwam de zon er uitbundig aan te pas. Daarna was er veel bewolking zodanig dat we net iets te weinig zon kregen vergeleken met de normaalwaarden.

De wind kwam vooral uit het N.NO tot het Z.ZW en er werden geen abnormale windsnelheden genoteerd.

De eerste tien dagen van **september** waren warm met maxima op 04 en 05/09 die zelfs lokaal tot 30°C stegen. Op 6 dagen was het zomers warm (>25°C). De maandgemiddelden van de temperatuur lagen ongeveer 1-1.5°C hoger dan normaal. Fris werd het tijdens de nachten van 16, 17 en 30/09. De andere nachten bleef de temperatuur normaal of was het zelfs warmer dan normaal.

Het regende slechts op een 13-tal dagen waarbij de neerslag vooral viel in de

laatste decade van de maand. Het onweerde op 10, 11, 14, 15 en 24/09.

De zon scheen de laatste tien dagen van de maand heel matig. Toch was er een overschot aan zonneschijn gedurende de andere twee decades zodat het maandtotaal boven normaal eindigde.

De wind kwam vooral uit N tot O.NO en uit Z tot W.ZW. Zware windstoten of dagen met veel wind waren er niet.

Oktober was een zachte maand. De minimumtemperaturen lagen ongeveer 2 tot 3°C hoger dan normaal, de maxima 0.5°C tot 2°C hoger. Enkel tijdens de nacht van 27/10 waren er lichte vriestemperaturen. Erg warm werd het op 04 en op 20/10 met maxima tot wel 24°C.

Er viel minder neerslag dan normaal. Het regende op de helft van de dagen met de meeste neerslag op 05, 17 en 20/10 met lokaal meerdere 10-tallen l/m².

Het onweerde meer dan normaal en dit op 8 dagen.

Enkel de laatste tien dagen van de maand liet de zon zich geregeld zien waardoor het maandtotaal zonuren onder het gemiddelde uitkwam.

De wind kwam vooral uit O.ZO tot Z.ZW en op 21/10 waren er windstoten van ruim 100 km/uur aan de kust.

Qua temperatuur was **november** een normale maand. De eerste 7 dagen was het erg zacht, lokaal tot ruim 15°C. In de periode van 20 tot 25/11 kwamen enkele koude dagen voor (max. < 5°C) met lichte nachtvorst. De eerste nachtvorst werd reeds genoteerd rond 10/11. Op 18 en 23/11 was het 's nachts warmer dan 10°C en op 22 dagen was er vorst aan de grond.

De totale neerslaghoeveelheid was normaal, met een duidelijke uitschieter op 18/11 met plaatselijk > 20 l/m². Ook op 10, 17, 26 en 28/11 viel er heel veel neerslag.

De zon liet zich vooral zien tijdens de laatste tien dagen van de maand, wat het tekort in de eerste twintig dagen compenseerde om uiteindelijk toch uit te komen op een normale hoeveelheid zonneschijn.

De wind was de hele maand opvallend afwezig. De gemiddelde snelheid was 2,8 m/sec tegenover normaal 3,7 m/sec en ze waaide zowat uit alle richtingen.

Enkel 21/11 was een dag met vrij veel wind uit het westen.

Opgesteld door Werkgroep Weerkunde, info: www.weerkunde.be (Geert Naessens).

Gerald Driessens die verantwoordelijk is voor de portaalsite van Natuurpunt verwerkt de gegevens van de seizoensoverzichten. Dit behelst verwerking van niet-digitale gegevens (*), wordgegevens en de convertering van excell- of andere databankgegevens naar de portaalsite.

(*): Er wordt aangestuurd op een systeem van centralisatie: de gegevens worden door de waarnemers best verstuurd naar een lokaal coördinator die de gegevens van hun regio verwerkt. Deze lijsten worden daarna geconverteerd naar de portaalsite. Overige digitale gegevens (waarvoor bv. geen lokale coördinator bestaat) worden opgestuurd zodat ze apart kunnen geconverteerd worden. Wie zijn plaatselijke coördinator niet kent, kan navraag doen via het communicatie-adres vogels@natuurpunt.be. In de nabije toekomst wordt ernaar gestreefd dat we enkel gegevens moeten putten uit de portaalsite die nu online is en waar waarnemers hun gegevens thans rechtstreeks kunnen invoeren. De link hiernaar is <http://www.vlaamsevoegelwerksgroep.be/vogelwaarnemingen/inlog/inlog.asp>.

Waarnemingen

Het volgende overzicht bevat de meest interessante ornithologische waarnemingen in Vlaanderen uit het najaar 2004. Waarnemingen die aan homologatie onderworpen zijn dienen nog te worden onderzocht door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité; deze zijn met 'BAHC' aangeduid. Dit periodiek overzicht is een Natuurpunt-project in samenwerking met de Natuurpunt-Vogellijn (0900/00 194) en wordt samengesteld op basis van ingezonden meldingen van individuele waarnemers en regio-coördinatoren en van gegevens uit regionale tijdschriften. Alle waarnemers die de moeite namen gegevens in te zenden worden hartelijk bedankt. Eveneens een woordje van dank aan Bert De Doncker voor het verwerken van ontvangen gegevens in excell, aan Walter Belis voor het schrijven van de 'résumé', aan Geert Naessens voor het verwerken van de weergegevens, aan Fréderik Van Lierop voor het maken van de kaartjes en aan Marieke Berkvens voor het verzorgen van de figuren.

DUIKERS en FUTEN

Aan de kust trokken max. 20 **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* en 70 niet gedetermineerde duikers *Gavia species* langs te De Panne op 5 nov (P. Adriaens). Vroege **Parelduikers** *Gavia arctica* werden genoteerd op 25 sep langs Oostende (E. Vanloo, K. Lossy, A. Vervoort, K. Vanginderdeuren e.a.) en op 26 sep langs De Panne 1 ad. in zomerkleed (G. Spanoghe, J. Devalez en O. Beck). Verder waren er waarnemingen aan de kust te Knokke-Nieuwe Vrede op 18 okt (M. Van de Walle), te Oostende op 6, 14, 19, 20, 22 en 27 nov resp. 1, 1, 2, 6, 5 en 1 ex. (E. Vanloo, T. Goethals, J. Buckens, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen e.a.) en te De

Loginnamen en paswoorden worden toegekend door de lokale coördinatoren. Hun gegevens staan vermeld op de Natuurpunt website.

De teksten van de seizoensoverzichten worden geschreven door:

Wim Veraghtert: zwanen, ganzen en eenden

Wouter Faveyts: roofvogels

Carlo Vanderydt: steltlopers

Miguel Demeulemeester: zangvogels

Dirk Symens: overige

De coördinatie is in handen van Dirk Symens.

Om alles vlot te laten verlopen dienen de volgende **deadlines** te worden gerespecteerd **voor het opsturen van de gegevens:**

10 september 2005: gegevens van winter 2004/2005

10 december 2005: gegevens van voorjaar 2005

10 maart 2006: gegevens van zomer 2005

10 juni 2006: gegevens van najaar 2005

enz...

Panne op 5, 19 en 20 nov resp. 3, 1 en 8 ex. (P. Adriaens, H. Verstraete, D. Herman, N. Van Rossem, D. D'Hert e.a.). In het binnenland pleisterde 1 ex. te Verrebroek-Verrebroekdok op 28 nov (D. Braem).

In het binnenland werd een juv. **Ijsduiker** *Gavia immer* als verkeersslachtoffer gevonden te Kampenhout-Sas op 17 nov (VOC Malderen). Op 6 nov werd 1 ad. in zomerkleed gezien te De Panne (J. Elst en T. Goossens). Te Duffel/Rumst was vanaf 15 aug een **Roodhalsfuit** *Podiceps griseigena* aanwezig (K. Pletinck e.a.) alwaar het aantal toenam tot 3 ex. in november. Op 28 aug was 1 ex. aanwezig te De Panne (D. D'Hert). Elders werden in oktober-november solitaire ex. waargenomen te Knokke-Zwin, Zeebrugge, Oostende, Nieuwpoort, Harelbeke, Gent en Willebroek. De vogel te Harelbeke is reeds meerdere jaren aanwezig op De Gavers (F. Goussaert, J. Dekyvere, P. Vantiegheem, F. Declercq, M. Demeulemeester e.a.).

Kuifduikers *Podiceps auritus* waren aanwezig te Oostende op 14 nov 1 ex. naar N. (E. Vanloo), te Roksem op 14 nov (S. D'haese) en te Verrebroek-Verrebroekse Plassen op 13 nov (W. Opdecamp).

ZEEVOGELS en AALSCHOLVERS

In november is de **Noordse Stormvogel** *Fulmarus glacialis* een schaarse verschijning langs de Belgische kust, met waarnemingen langs De Panne op 5 en 20 nov resp. 1 en 2 ex. (P. Adriaens, D. D'Hert, H. Verstraete, N. Vanermen, S. Vantiegheem e.a.).

In augustus werden de eerste **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* gezien op 26, 29 en 30 aug te De Panne resp. 1, 1 en 6 ex. (D. D'Hert, M. Demeulemeester, J. Staelens, D. Herman, J. Dewolf e.a.) en op 27 aug te Oostduinkerke 3 ex. (B. Cottele). Het dagmax. betrof 96 ex. naar ZW. langs De Panne op 21

Naar wie worden de gegevens en foto's verstuurd ?

Gelieve de niet-digitale gegevens (= per post) en tijdschriften evenals niet-digitale foto's en dia's te sturen naar Dirk Symens, Kampweg 52 bus 6, 2990 Wuustwezel en digitale foto's te bezorgen aan symens.dirk@pandora.be. Gelieve foto's of dia's minimaal te voorzien van datum, naam van fotograaf, soortnaam en plaatsaanduiding. Foto's die in aanmerking komen voor publicatie worden vergoed aan 20 Euro per foto. Digitale foto's moeten minstens 300 dpi bevatten.

Gelieve de niet gecentraliseerde gegevens (zie boven (*)), met vermelding SEIZOENSOVERZICHT, voortaan te bezorgen aan Gerald Driessens op het emailadres gerald.driessens@natuurpunt.be met steeds een cc aan symens.dirk@pandora.be.

sep (D. D'Hert, N. Vanermen en D. Herman). De laatste ex. werden genoteerd op 19 nov langs Oostende 2 ex. (T. Goethals, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, J. Buckens, R. François e.a.) en langs De Panne 2 ex. (H. Verstraete, D. Herman en N. Van Rossem).

Op 26 aug vlogen 2 **Vale Pijlstormvogels** *Puffinus mauretanicus* (BAHC) naar ZW. langs De Panne (D. D'Hert, M. Demeulemeester en J. Staelens).

Stormvogeltjes *Hydrobates pelagicus* (BAHC) werden genoteerd op 24 sep (M. Ferdinande, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen e.a.) en op 20 nov (E. Vanloo, R. François, J. Demey, J. Buckens, M. Ferdinande e.a.) te Oostende en op 19 nov te Nieuwpoort 2 ex. naar ZW. (K. Sabbe) en te De Panne 1 ex. naar ZW. (H. Verstraete, D. Herman en N. Van Rossem).

De eerste **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma*

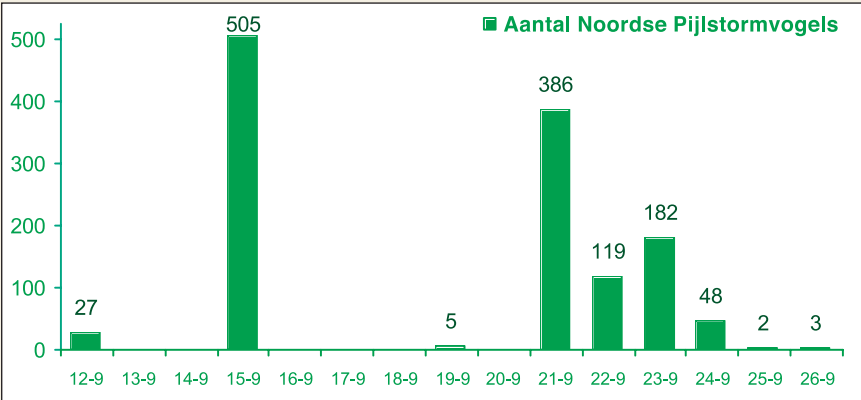
Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa*.
23 sep 2004, Oostende (W)
(Foto: Roland François)

100-den Noordse Pijlstormvogels langs Belgische kust eind september

Reeds op 9 jul vloog een Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus* langs De Panne naar NO. (D. D'Hert) met vervolgens waarnemingen langs De Panne op 30 en 31 aug resp. 9 en 1 ex. (D. D'Hert, D. Herman, H. Tyteca, J. Dewolf, M. Demeulemeester e.a.) en langs Oostende op 30 aug (T. Goethals). In de 2de helft van september trokken opmerkelijke aantallen langs de Belgische kust (zie figuur 1) met de hoogste aantallen te De Panne alwaar van 12 t/m 26 sep in totaal ca. 1.200 ex. passeerden met als dagmaxima resp. 497 naar ZW. + 8 naar NO., 386 naar ZW. en 179 naar ZW. + 3 naar NO. op 15, 21 en 23 sep (D. D'Hert, M. Demeulemeester, D. Herman, D. Verbelen, H. Verstraete e.a.). Te Oostende passeerden van 12 t/m 26 sep ca. 750 ex. met als dagmaxima resp. 280 naar ZW., 228 naar ZW., 111 naar ZW. + 8 naar NO. en 103 naar ZW. + 1 naar NO. op 15, 21, 22 en 23 sep (Y. Baptiste, G. Driessens, L. Janssen, G. Vergauwen, T. Goethals e.a.).

Noordse Pijlstormvogel *Puffinus puffinus*. 21 sep 2004, Oostende (W)
(Foto: Roland François)

Figuur 1. Plaatsmaxima van Noordse Pijlstormvogels *Puffinus puffinus* langs de Belgische kust in september 2004.

leucorhoa vlogen langs De Panne op 26 en 31 aug resp. 2 en 3 ex. (D. D'Hert, M. Demeulemeester, G. Driessens, S. Feys, K. Lossy e.a.) en langs Oostende op 31 aug 2 ex. (F. Tjollyn). In totaal passeerden ca. 600 ex. langs de Belgische kust met van 12 t/m 26 sep niet minder dan 576 ex. langs De Panne met dagmax. van 364 ex. naar ZW. en 174 ex. naar ZW. + 19 ex. naar NO. op resp. 23 en 24 sep (D. D'Hert, M. Demeulemeester, D. Herman, D. Verbelen en G. Spanoghe) en van 19 t/m 26 sep 496 ex. langs Oostende met dagmax. van 309 naar ZW. en 161 naar ZW. op resp. 23 en 24 sep (K. Lossy, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe, M. Jacobs, M. Ferdinande e.a.). Ook te Zeebrugge en Nieuwpoort werden in voormelde periode Vale Stormvogeltjes gezien doch in veel geringere aantallen. Op 8 okt

werd een dood ex. gevonden op het strand te Blankenberge (J. Vansteenkiste). Over het binnenland vloog 1 ex. naar N. over de Schelde te Kruike op 26 sep (J. Colman). De laatste ex. werden genoteerd te Oostende op 13 en 20 nov resp. 1 en 4 ex. (J. Demey e.a.) en te De Panne op 19 en 20 nov resp. 4 en 3 ex. (H. Verstraete, D. Herman, N. Van Rossem, D. D'Hert, P. Adriaens e.a.). Op niet minder dan 13 verschillende dagen (9 jul, 14, 26, 27 en 30 aug, 12, 21, 22, 23 en 24 sep, 21 okt en 5 en 19 nov) werden langs de Belgische kust aantallen van > 100 **Jan-van-Genten** *Morus bassanus* geteld met dagmax. van > 500 ex. langs De Panne op 26 aug en 21 sep resp. 761 naar ZW. en 1.211 naar ZW. (D. D'Hert, M. Demeulemeester, J. Staelens, N. Vanermen en D. Herman). In het binnenland

waren er waarnemingen te Dendergem-Wakken op 15 sep (S. Vercampt) en te Westkapelle-centrum op 24 sep 1 juv. (G. Orbie).

De hoogste aantallen **Aalscholvers** *Phalacrocorax carbo* passeerden op 9 okt met op alle telposten samen 13.612 ex. en de hoogste aantallen in het zuiden van Oost- en West-Vlaanderen: 1.276 ex. te Geraardsbergen (TTP Geitenbos), 1.274 ex. te Avelgem (TTP Avelgem) en 1.261 ex. te Harelbeke (TTP De Gavers).

Kuifaalscholvers *Phalacrocorax aristotelis* werden genoteerd te Zeebrugge-Achterhaven op 30 nov 1 ad. (G. Vergauwen), te Oostende op 14 en 22 nov (E. Vanloo en T. Goethals), te Nieuwpoort-IJzermondung van 31 okt t/m 6 nov en op 19 nov resp. 1 juv. (J. Elst, T. Goossens e.a.) en 2 ad. (J. Demey) en te De Panne op 18 en 20 nov resp. 1 en 2 ex. (D. D'Hert, D. Herman, P. Adriaens, N. Van Rossem, N. Vanermen e.a.).

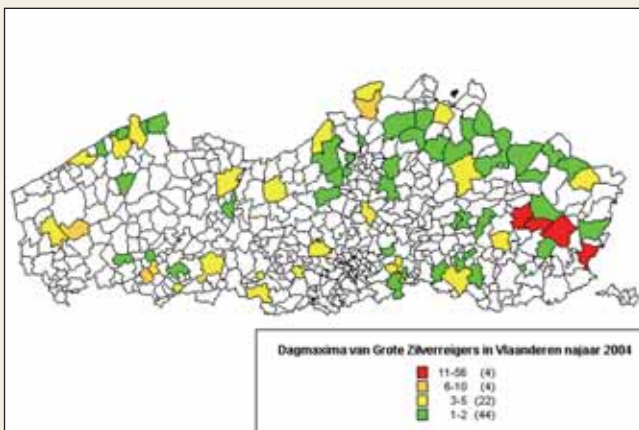
REIGERS, OOIEVAARS en LEPELAARS

Van het **Woudaapje** *Ixobrychus minutus* werden najaarstrekkers genoteerd op 25 jul en 2 aug te Liedekerke ringvangsten van resp. 1 juv. en 1 ♂ (med. K. Vanginderdeuren), op 13 aug te Neerpelt-Hageven (H. Lehaen, *Limbird* 2005, 2), op 5 sep te Gullegem-Bergelenput 1 juv. (P. Vantiegheem) en op 24 okt te Lier-Anderstad (D. Colin e.a.) en een niet-broedend solitair ♂ aanwezig te Heverlee vanaf 16 mei verbleef hier tot 20 aug (K. Moreau e.a.). Van de broedpopulatie **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* van de Oostkust werden grotere aantallen gezien op 1 okt te Sint-Michiels 10 ex. naar ZW. (C. Vandeviere) en op 8 okt en 15 nov te Knokke-Nieuwe Vrede resp. 14 en 15 ex. (M. Van de Walle). Aan de middenkust werd 1 ex. waargenomen te Raversijde op 5 okt (T. Goethals). In het binnenland werd de soort genoteerd te Harelbeke-De Gavers op 29 sep 1 juv. (J. Dekyvere, J. Staelens en G. Meeus), te Rumbekke op 4 sep 6 ex. over (B. De Witte), te Sint-Margriete op 22 aug 1 juv. (L. Bekaert), te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk op 30 sep (W. Verschueren), te Mol-De Maat van 17 t/m 25 aug max. 3 juv. (T. Schuurmans, E. Van Audenhove, T. Jansen en K. Mannaerts) en te Zonhoven-Platweyers op 30 sep (M. Lodewijckx en A. Bogaerts).

Tijdens de periode september-november werden **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* vooral aan de Oostkust genoteerd met op de 2 traditionele slaappleaatsen (Knokke-Zwin en Brugge-zeekanaal) samen de volgende maandmaxima: 3 sep 127 ex., 16 okt 103 ex. en 20 nov 72 ex. (F. De Scheemaeker, C. Martens, P. D'hoore en W. Jans). Te Knokke-Zwin pleisterden max. 20 ex. op 5 sep (S. Feys en S. Sadones) en te Zeebrugge-Achterhaven max. 15 ex. op 9 okt (K. Hessel, G. Vergauwen, G. Carette en S. Feys). Behalve aan de Oostkust was de soort aan de Belgische kust ook een regelmatige verschijning te Nieuwpoort-IJzermondung met max. 8 ex. op 5 sep (T.

Grote Zilverreiger wordt normale najaarsgast

Het aantal najaarswaarnemingen van Grote Zilverreigers *Egretta alba* neemt noch steeds gestaag toe in Vlaanderen. Tijdens het najaar 2004 (augustus t/m november) werd de soort genoteerd op niet minder dan 74 plaatsen (zie kaart 1) met op de Vlaamse telposten in totaal 136 trekkers (w.o. mogelijke dubbeltellingen) met op 24 okt een groep van 13 ex. naar ZZO. over De Maten te Genk (C. Vanderydt, M. Lodewijckx en Y. Princen)

Kaart 1. Geografische spreiding van dagmaxima van Grote Zilverreigers *Egretta alba* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

en later over Lanaken-Neerharen (M. Talaska, P. en J. Gabriëls en J. Wouters). De hoogste pleisterende aantallen waren traditiegetrouw aanwezig in Midden-Limburg met max. 56 ex. op 4 nov te Zolder (G. Beckers) en 44 ex. op 20 nov te Zonhoven-Wijvenheide (E. Schorpion). Opmerkelijk waren ook de waarnemingen van de volgende aantallen begin oktober in West-Vlaanderen: 12 ex. in de IJzervallei te Merkem-Houthulst/Noordschote-Reninge op 3 okt (W. Debruyne) en 6 ex. naar ZZW. te Kortrijk op 1 okt (D. Derdeyn).

Grote Zilverreigers *Egretta alba*. 22 okt 2004, Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk (A) (Foto: Johan Giglot)

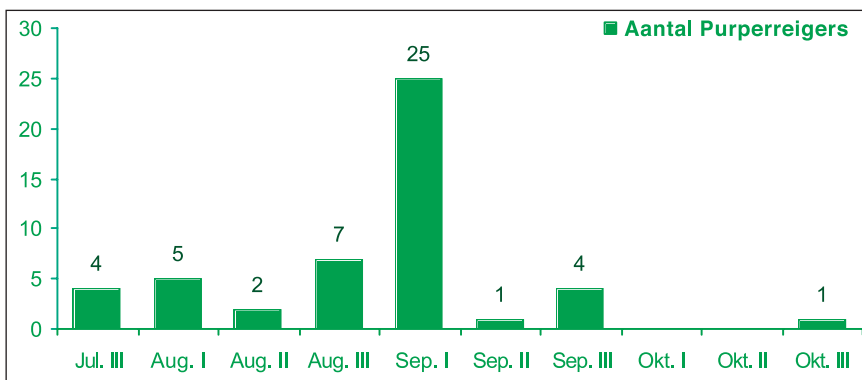
Spanove) met eveneens waarnemingen te De Haan op 10 okt (L. Lens), te Klemserke op 30 okt (F. De Scheemaeker, E. Willem en F. Vanhee), te Raversijde op 3 en 10 sep resp. 1 ex. en 10 ex. over (J. Dellaert en T. Goethals), te Oostduinkerke op 4 sep (G. Meeus) en te De Panne op 3 en 16 sep (E. Storme). Aan de Beneden-Schelde waren er geregeld waarnemingen te Verrebroek met max. 5 ex. op 7 sep (B. Deduytsche) en 13 nov (J. Goossen, L. Lens, K. Claus en W. Van Den Bossche), met eveneens geregeld solitaire ex. te Kieldrecht, Doel en Kallo. In Midden-Limburg was de soort ook het ganze najaar aanwezig met max. 4 ex. (2 ad. + 2 juv.) van 10 t/m 19 sep te Zonhoven-Platwijers (M. Lodewijckx). Elders in het binnenland waren er waarnemingen van solitaire ex. te Wintam, Alken, Bokrijk, Geistingen en Ophoven.

Van 24 jul t/m 29 sep werden 48 **Purperreigers** *Ardea purpurea* genoteerd (zie figuur 2) op 23 verschillende plaatsen (zie kaart 2). De eerste trekkers (juv.) verschenen eind juli in de Uitkerkse Polders op 24 jul (K. Hessel), te Berchem op 31 jul (C. Snyers) en te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk op 31 jul 2 ex. (W. Verschuere en W. Opdecamp). De grootste groep betrof 14 ex. over Neerpelt op 3 sep (H. Lehaen). Op 30 okt werd nog een late trekker gezien te De Panne (D. D'Hert). In de periode 21 jul-5 sep (zie figuur 3) werden in Vlaanderen 51 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* waargenomen op 35 verschillende plaatsen (zie kaart 3) met nog een late trekker op 9 okt te Avelgem (C. Wintein, Y. Feryn, J. Dewolf e.a.).

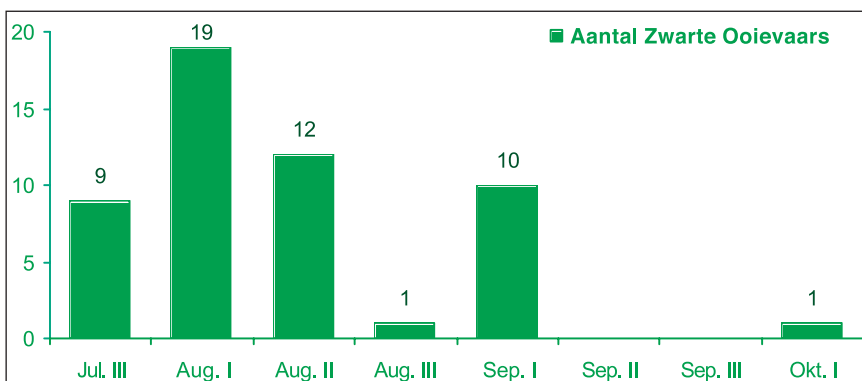
Langs de Belgische kust was in september de

trek van **Lepelaars** *Platalea leucorodia* vooral opvallend van 15 t/m 30 sep met in totaal ca. 400 ex. en max. 101 ex. langs De Panne op 30 sep (D. D'Hert). In diezelfde periode trokken ook in totaal ca. 240 ex. over het NW. van

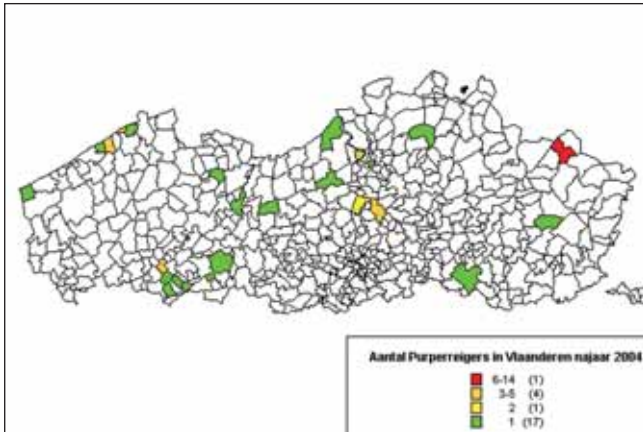
Oost-Vlaanderen en over het West-Vlaamse binnenland met max. 56 ex. naar Z. op 24 sep te Zelzate (W. De Smet), 51 ex. naar ZW. op 25 sep te Boekhoute (W. Hamelinck, L. Bekaert en P. Dhaluin) en 48 ex. naar ZW. op 23 sep te

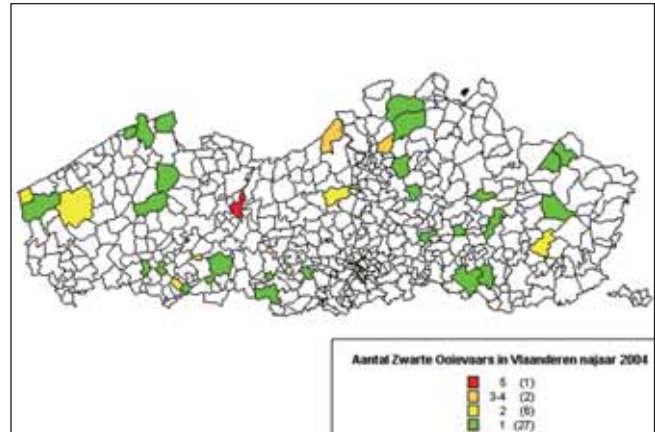
Figuur 2. Chronologische spreiding van Purperreigers *Ardea purpurea* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Figuur 3. Chronologische spreiding van Zwarte Ooievaars *Ciconia nigra* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Kaart 2. Geografische spreiding van Purperreigers *Ardea purpurea* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Kaart 3. Geografische spreiding van Zwarte Ooievaars *Ciconia nigra* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Harelbeke (G. Vanloot). Aan de Beneden-Schelde pleisterden in september max. 22 ex. te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk op 1 sep (G. Simons). In oktober passeerden max. 88 ex. langs Koksijde op 7 okt (T. Goethals). De laatste waarneming betrof 3 juv. te Nieuwpoort-IJzermondung van 7 t/m 12 nov (T. Goossens en W. Debruyne).

ZWANEN, GANZEN en EENDEN

De eerste **Kleine Zwanen** *Cygnus colombianus* van het najaar trokken over de West- en Oost-Vlaamse polders: op 10 okt te Brugge-Assebroek 4 ex. naar Z. (P. D'Hoore) en op 12 okt te Boekhoute-Oesterputbrug 6 ex. naar ZW. (L. Bekaert, P. Dhaluin en J. De Meyer). Elders in het binnenland waren er oktoberwaarnemingen op 11 okt te Mechelen-Mechels Broek 1 ex. naar N. (R. Nossent, K. Lossy, J. Soors en J. Kiebooms), op 16 okt te Heurne 1 ex. naar N. (K. Leysen, D. De Groot, N. Geiregat en B. Heirweg), op 19 okt te Harelbeke-De Gavers 3 ad. + 1 juv. (J. Dekyvere, M. D'Hondt en J. Staelens) en van 24 tot 30 okt te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk 2 ad. (W. Verschuere, W. Roelant en P. Gerené).

In november verschenen de eerste **Wilde Zwanen** *Cygnus cygnus* te Oud-Turnhout-De Braekeleer op 6 nov (D. Wouters, L. Vandael, F. Looyens en R. De Laat), te Schulen op 7 nov 2 ex. naar ZW (K. Leysen, M. Van Meeuwen, J. Blommen en P. Hendrickx) en te Lommel op 11 nov. 12 ex. (W. en L. Beyen).

Een vroege **Toendriarietgans** *Anser fabalis rossicus* zocht van 18 tot 20 sep het gezelschap op van Canadese ganzen *Branta canadensis* te Lier-Anderstad (D. Colin, J. Tafforeau en M. Jacobs) en op 10 okt trokken reeds 3 ex over te Zonhoven-Platwijers (M. Lodewijckx).

Op 23 nov pleisterde een **Taigarietgans** *Anser fabalis fabalis* (BAHC) te Beveren-Schor Oude Doel (G. Spanoghe en B. Deduytsche).

De eerste **Kleine Rietgans** *Anser brachyrhynchus* werden reeds in september genoteerd te Avelgem 1 ex. naar ZW. (C. Wintein en J. Dewolf). In oktober waren er waarnemingen op 10 okt te Avelgem 2 ex. (M. Demeulemeester, C. Van De Ginste en Y. Feryn), op 12 okt te Zeebrugge-Fonteinjies 2 ex. (D. Herman en N.

Vanermen), op 17 okt te Lommel 17 ex. (W. en L. Beyen), op 18 okt te Kalmthout-Grenspark 17 ex. (J. Jacobs), op 26 okt te Mariakerke 14 ex. (B. Cottele), op 27 okt te Zeebrugge-Fonteinjies 8 ex. (P. D'Hoore, G. Vergauwen, G. Driessens, S. Feys, e.a.), op 30 okt te Raversijde 4 ex. (J. Dellaert) en te Bredene 2 ex. (E. Vanloo en T. Goethals) en op 31 okt te Doel (D. Symens). Septemberwaarnemingen van **Kolganzen** *Anser albifrons* werden verricht op 26 sep te Avelgem 1 ex. naar ZW (J. Dewolf en C. Wintein) en te Brecht-Groot Schietveld (P. Symens). In het weekend van 8-10 okt waren er reeds waarnemingen op 16 plaatsen, met name op de trekposten: Bredene (3), Boekhoute-Oesterputbrug (59), Assenede (18), Harelbeke-De Gavers (23), Kruibeke (1), Schelle (21), Lier-Anderstad (16), Bornem (4), Mechelen-Mechels Broek (9), Brecht (16), Kalmthout (90), Rijkvorsel-De Hees (6), Oud-Turnhout (2), Lommel (1), Maasmechelen (5) en Leefdaal (1).

In oktober was er een opmerkelijke najaarstrek van **Grauwe Ganzen** *Anser anser* op 11, 26 en 30 oktober met hoge aantallen op 11 okt te Zwevegem-Sint-Denijs 1.653 ex. naar ZW. (M. Demeulemeester), te Avelgem 2.650 ex. naar ZW (C. Wintein, P. Van den Bulcke, M. Drume, Y. Feryn e.a.), op 26 okt te Geraardsbergen 1.390 ex. (L. Favijts) en op 30 okt te Harelbeke-De Gavers 1.499 ex. (F. Goussaert, J. Dekyvere e.a.) en te Munte-Baaigemkouter 1.041 ex. (G. Reygaert, G. Huylebroeck en M. Watteyne). Op 7 nov was er een zelden geziene Grauwe Ganzen-trek (zie kaart 5) met het hoogste aantal van 6.093 ex. (281 groepen) naar ZW. over de telpost van het Groot Schietveld te Brecht (D. en P. Symens). Op 23 nov werden 4.278 pleisterende Grauwe ganzen geteld te Beveren-Doel (B. Deduytsche).

Een ad. **Dwerggans** *Anser erythropus* (BAHC) die op 10 okt met 18 Grauwe Ganzen langs Boekhoute vloog was daags voordien al opgemerkt te Breskens (P. Dhaluin, L. Bekaert en W. Hamelink). Op 11 nov trok een ad. ex. over Lier-Anderstad (D. Colin).

De eerste **Rotgans** *Branta bernicla* vloog op 15 sep in noordelijke richting langs De Panne (N.

Vanermen, N. Vanrossen, T. Spanhove e.a.).

Augustuswaarnemingen van **Smient** *Anas penelope* werden verricht te Koksijde-Noordzee op 14 aug 3 ex. (T. Moens), te Wintam-Noordelijk Eiland vanaf 17 aug (B. en K. De Keersmaecker), te Woumen-Blankaart op 28 aug 4 ex. (K. Devos) en te De Panne op 30 aug 3 ex. naar ZW. (D. D'Hert, H. Tyteca, J. Dewolf en D. Herman).

Een ♂ **Amerikaanse Wintertaling** *Anas carolinensis* (BAHC) pleisterde vanaf 27 nov te Destelbergen-Damvallei (M. Moors).

Op 29 jun pleisterde 1 ♂ **Pijlstaart** *Anas acuta* te Doel (J. Van Impe) en de eerste najaarsgasten verschenen te Merkem-Spaarbekken op 28 aug 2 ex. (K. Devos).

Hoge aantallen **Zomertalingen** *Anas querquedula* werden waargenomen te Wintam-Noordelijk Eiland op 9 en 16 t/m 19 aug resp. 15 en 13 ex. (B. en K. De Keersmaecker, J. Reyniers en J. Soors), te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk op 10 en 26 aug resp. 14 en 22 ex. (W. Verschuere) en te Merkem-Spaarbekken op 28 aug 12 ex. (K. Devos).

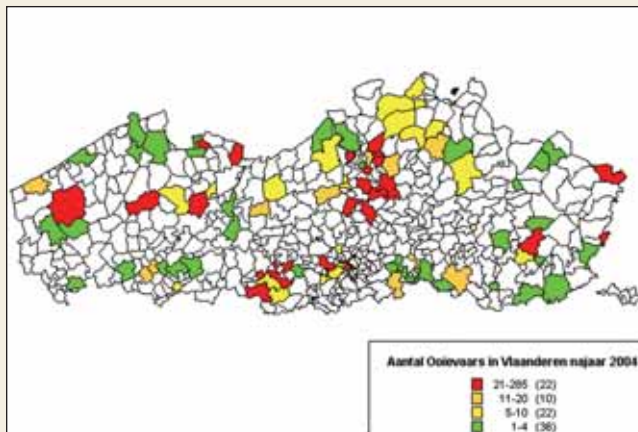
Grote groepen **Slobeenden** *Anas clypeata* blijven in Vlaanderen een zeldzaam gegeven: te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk werden resp. 1.292 en 1.305 ex. geteld op 26 sep en 3 okt (W. Verschuere en P. Gerené).

Krooneenden *Netta rufina* waren aanwezig te Zonhoven-Wijvenheide van 11 tot 15 sep 1 ♀/juv. (D. Dierckx, G. Beckers en M. Lodewijckx), te Aalter-Kraenepoel van 17 sep tot 31 okt 1 ♂ (J. Versigghel), te Harelbeke-De Gavers op 18 sep 1 ♀ (P. Allegaert), te Lier-Anderstad op 25 sep 2 ♀♀ (D. Colin), te Ranst-Brochem van 31 okt tot 2 nov 1 ♂ (D. Van Tulder en J. Tafforeau), te Maaseik-Bergerven op 31 okt en van 15 tot 17 nov 2 ♂♂ (J. Rutten, T. Pattyn, M. Talaska, M. Opendacker, e.a.), te Schoten-E10-plas op 31 okt en 14/15 nov resp. 1 ♂ + 1 ♀ en 1 ♂ + 2 ♀♀ (D. Symens en W. Vanwesenbeeck), te Antwerpen-Ekeren 1 ♀ + 1 ♂ op 5 nov (C. Weemaers), te Neerijse-Grote Bron van 6 tot 8 nov 1 ♂ met nog 1 ♀ aldaar op 7 nov en opnieuw 1 ♂ op 29 nov (S. Horemans, F. Fluyt, J. Nysten, B. Bergmans en A. Smets).

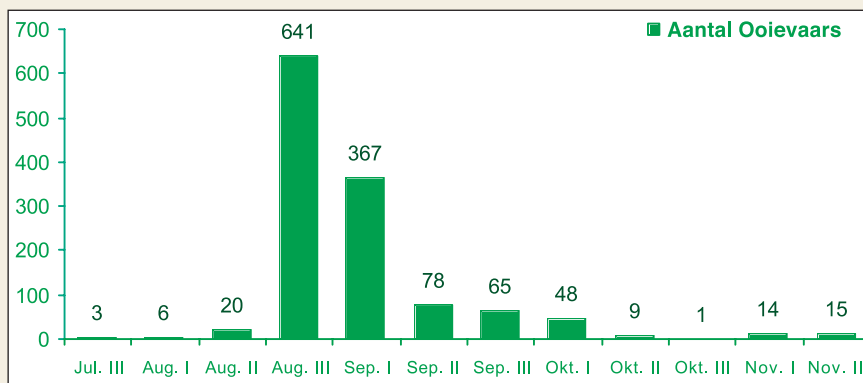
Traditioneel werden hoge concentraties

Steeds grotere groepen Ooievaars op najaarstrek boven Vlaanderen

Tijdens de najaarstrek werden in Vlaanderen van 11 juli t/m 20 nov (zie figuur 4) in totaal 1.267 Ooievaars *Ciconia ciconia* op trek genoteerd en dit op 90 verschillende plaatsen (excl. projectoovevaars omgeving Zwin en omgeving Planckendael) (zie kaart 4). Het hoogste najaarstotaal op één telpost betrof 277 ex. te Mechelen (TTP Mechels Broek). In totaal werden niet minder dan 28 groepen van minstens 10 ex. waargenomen waaronder de volgende 9 groepen van > 30 ex.: 22 aug Mechelen 34 ex. (R. Nossent, G. Meeus e.a.), 23 aug Assenede 44 ex. (W. De Smet) met vermoedelijk dezelfde groep (42 ex.) op 23/24 aug overnacht te Wingene (D. Depauw), 23/24 aug Nevele ca. 85 ex. overnacht (S. Boulez, C. Tiebos en A. Devreese), 23 aug Duffel/Kontich min. 30 ex. (K. Lossy en M. Lambrechts), met dezelfde groep op 24 aug te Duffel 39 ex. (J. Kelchtermans), te Lier 35 ex. (W. De Rouck) en te Mechelen 35 ex. (R. Nossent en K. Lossy), 28 aug Mechelen 89 ex. (R. Nossent), 29 aug Kinrooi-Ophoven 44 ex. (M. Opdenacker) met vermoedelijk dezelfde groep (ca. 40 ex.) op 30 aug overnacht te Boorseem-Uikhoven (*Belang van Limburg*), 1/2 sep Wijnegem 131 ex. overnacht (D. Symens, P. Tibax e.a.) en overtrekkend op 2 sep achtereenvolgens te Wommelgem (D. Symens, J. Veraert en A. Goossen), te Mortsel (K. Janssens), te Ninove (J. Mertens) en te Geraardsbergen (L. Favijts), 2 sep Sint-Jan-in-Eremo 31 ex. (P. Schollaert) en 3 sep Willebroek-Broek Denayer 36 ex. (A. Willemsen).

Kaart 4. Geografische spreiding van Ooievaars *Ciconia ciconia* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Figuur 4. Chronologische spreiding van Ooievaars *Ciconia ciconia* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Tafeleenden *Aythya ferina* waargenomen te Lier/Duffel-Netevallei met maxima op 13, 21 en 27 nov van resp. 2.079, 2.140 en 2.656 ex. (D. Colin en J. Tafforeau).

Een ♂ **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* (BAHC) was vanaf 22 aug gedurende het ganse najaar present te Waasmunster-Hampuiten (J. Everaert, T. Audenaert, C. Steeman, W. De Block en W. Opdekamp). Vermoedelijk betrof het dezelfde vogel die hier ook tijdens het najaar 2003 aanwezig was.

Witoogeenden *Aythya nyroca* vertoefden te Oostkamp-Moerbrugge op 21 sep en 19 okt 1 ♂ (E. Niesen en P. Keirsebilck), te Mechelen-Mechels Broek op 26 sep 1 ♀ (R. Nossent), te Duffel van 31 okt tot 27 nov 1 ♀ en van 7 nov tot in dec 1 ♂ (D. Colin, J. Tafforeau, S. Baeten, G. Driessens en P. Buys), te Harelbeke-De Gavers op 1 nov (J. Dekyvere), te Lokeren-Molsbroek op 7 nov (W. De Block) en te Testelt-De Kuilen op 13 nov (L. Van Roelen).

Opmerkelijke najaarsaantallen van **Kuifeend** *Aythya fuligula* werden geteld te Lier/Duffel-Netevallei op 4 sept en 27 nov resp. 1.817 en 1.906 ex. (D. Colin).

Binnenlandwaarnemingen van **Toppers** *Aythya marila* werden verricht te Aalter-Kraenepoel op 15 sep 1 ♀ (J. Versigghel), te Boorseem op 30 okt

1 ex. (G. Beckers), te Melle-Heusdenbrug op 4-9 nov 1 ♀ (M. Moors en P. Van Gele), te Destelbergen-Scheldemeer op 13 nov en vanaf 22 nov 1 ♀ (M. Moors en P. Van Gele), te Duffel van 13 tot 21 nov (D. Colin en J. Tafforeau), te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk op 25 nov 1 ♂, met aldaar 1 ♀ vanaf 28 nov (W. Verschueren) en te Boorseem op 25 en 28 nov resp. 1 en 2 ex. (C. Vanderydt en M. Lodewijckx).

In het binnenland was een **Eider** *Somateria mollissima* aanwezig te Hasselt-Kuringen op 22 en 23 nov 1 ad. ♂ in eclipskleed (G. Beckers).

Ijseenden *Clangula hyemalis* trokken langs de kust te Oostende op 6 nov 1 ex. naar N. en op 20 nov 1 ex. naar Z. (J. Demey, E. Vanloo, R. François, M. Ferdinand e.a.) en te De Panne op 20 nov 1 ex. naar Z. (D. D'Hert, H. Verstraete, P. Adriaens, J. Elst e.a.).

In het binnenland verschenen **Zwarte Zee-eenden** *Melanitta nigra* te Mechelen-Mechels Broek op 10 okt 1 ♂ (R. Nossent en K. Lossy), te Ranst-Broechem op 8 nov 1 juv. (J. Tafforeau) en te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk op 9 nov 1 ♀ (W. Verschueren, W. Roelant en P. Gerené).

Een ♂ **Brilzee-eend** *Melanitta perspicillata* (BAHC) vloog op 15 nov langs Oostende (J. Demey).

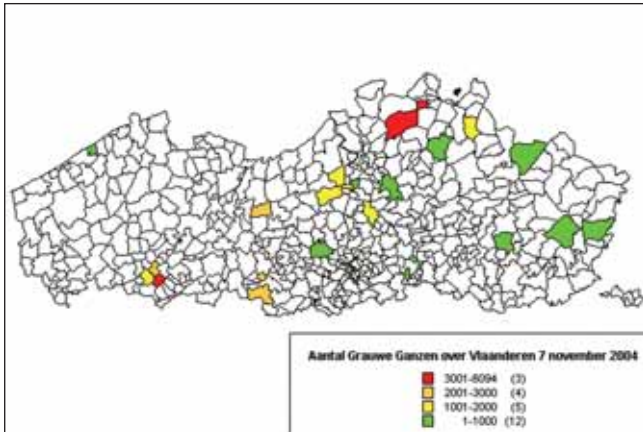
Zetrek van **Grote Zee-eenden** *Melanitta fusca*

werd vastgesteld te Oostende op 3 okt 3 ex. naar N. (K. en R. Janssens) en van 13 t/m 27 nov in totaal 18 ex. (E. Vanloo, T. Goethals, J. Demey, K. Van Ginderdeuren e.a.), te Bredene op 10 okt 3 ex. (E. Vanloo, J. Demey en J. Vlaminck) en te De Panne op 19 nov 5 ex. (H. Verstraete, D. Herman en N. Vanrossen). Pleisterende exemplaren werden gezien te Roksem-Put van 15 tot 27 nov 1 ♀ (K. Devos, D. Peene en S. D'Haese) en te Dudzele-Achterhaven op 25 nov 1 gekwetst ♂ (G. Orbie).

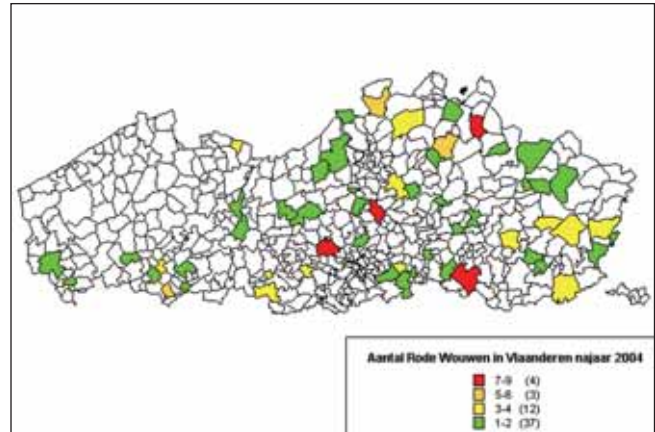
Binnenlandwaarnemingen van **Middelste Zaagbek** *Mergus serrator* gebeurden te Antwerpen-L.O.-Blokkeerdijk op 11 nov 4 ♀♀ (W. Verschueren), te Waasmunster-Hampuiten op 20 nov 1 ♂ (J. Everaert) en te Duffel op 27 nov 1 ♂ (D. Colin).

ROOFVOGELS

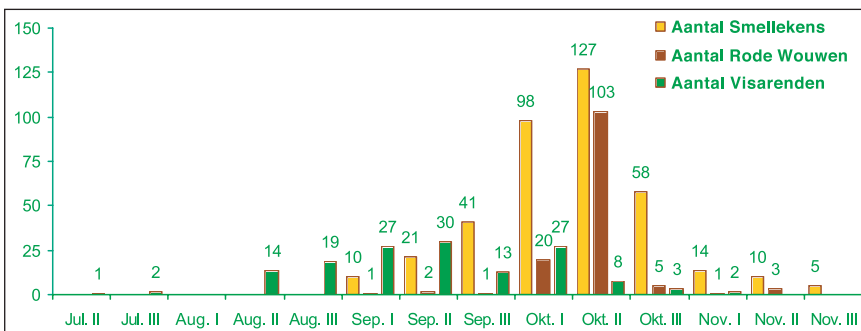
Tijdens het najaar werden op de Vlaamse telposten in totaal 154 **Wespendieven** *Pernis apivorus* genoteerd met de hoogste aantallen tijdens de 3de decade van augustus en maxima van resp. 14 à 15 en 12 ex. op resp. 22 en 23 aug te Brecht-Groot Schietveld (D. Symens, M. Berkvens en L. Wens) en 12 ex. op 22 aug te Mechelen (R. Nossent en G. Meeus). De laatste vogels vlogen op 20 okt over Tienen-

Kaart 5. Geografische spreiding van doortrekkende Grauwe Ganzen *Anser anser* in Vlaanderen op 7 november 2004.

Kaart 6. Geografische spreiding van Rode Wouwen *Milvus milvus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Figuur 5. Chronologische spreiding van Rode Wouwen *Milvus milvus*, Visarenden *Pandion haliaetus* en Smellekens *Falco columbarius* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Bezinkingsputten (P. Smets), op 24 okt over Westerlo (J. Van Kerckhoven en W. Van Den Brande) en op 26 okt over Harelbeke-de Gavers (J. Dekyvere).

Op 26 sep werd een **Grijze Wouw** *Elanus caeruleus* (BAHC) gemeld te Molenbeek-Wersbeek (R. Mertens).

Zwarte Wouwen *Milvus migrans* werden waargenomen op 3 aug te Schuiferskapelle (J. Van den Berghe), op 16 aug te Geel (H. Berghmans en L. Verwimp), op 20 aug te Watervliet (L. Bekaert), op 8 sep te Raversijde-duinen (T. Goethals), op 9 sep te Mol (F. Daemen), op 18 sep te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk (N. De Wilde), op 3 okt te Kalmthout (I. Ledegen) en te Tongeren (E. Colson), op 6 okt te Oedelem (R. Van De Kerckhove) en op 8 okt te Moen (A. Vandenbulcke).

In totaal werden in de periode 9 sep–14 nov maar liefst 136 **Rode Wouwen** *Milvus milvus* waargenomen in Vlaanderen (w.o. mogelijke dubbeltellingen) (zie figuur 5) en dit op 56 plaatsen (zie kaart 6). De doortrekkie vond plaats tijdens een periode met strakke oostenwinden van 9 okt tot 12 okt met in totaal 68 vogels en max. 35 ex. op 11 okt. Het dagmaximum op één locatie bedroeg 5 ex. op 11 okt over Poederlee (R. Aeschlimann).

De enige **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* (BAHC) voor het najaar van 2004 was een zeer vroege waarneming op 3 sep te Gent–Bourgoyen (T. Bogaerts).

Slangenarenden *Circaetus gallicus* (BAHC) vlogen op 1 sep over Ename (med. P. Vantiqhem) en op 26 okt over Brecht (V. Dupont).

In totaal werden op de telposten 301 overtrekkende **Bruine Kiekendieven** *Circus aeruginosus* genoteerd met een dagmaximum van 16 ex. op 6 sep te Boekhoute (P. Dhaluin, W. Hamelincx en L. Bekaert).

Augustuswaarnemingen van **Blauwe Kiekendieven** *Circus cyaneus* werden verricht op 15 aug te Wingene 1 ♂ (Y. Bossier), op 18 aug te Boutersem 1 ♀ (R. Guelinckx) en op 23 aug te Stuivekenskerke 1 ♀ (W. Debruyne). Van 18 aug tot 10 okt werden in totaal 25 **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* genoteerd op 23 verschillende plaatsen. Van 18 vogels werd de leeftijd of het geslacht bepaald: 3 ♂♂, 6 ♀♀ en 9 juv. Meer dan 50 % van de waarnemingen werd verricht in de laatste decade van aug (9 ex.) en de eerste decade van september (6 ex.).

Op 11 okt trok 1 ♂ **Steppenkiekendief** *Circus macrourus* (BAHC) over de TTP Geitenbos te Geraardsbergen (W. Faveyts, L. Favijs en L. Van Hoken).

In de periode 24 jul–1 nov werden in totaal 146 **Visarenden** *Pandion haliaetus* vastgesteld in Vlaanderen (w.o. mogelijke dubbeltellingen) (zie figuur 5) en dit op 59 plaatsen (zie kaart 7).

Najaarstrekkingen in heel Vlaanderen leverden een totaal van 2.918 overtrekkende **Sperwers** *Accipiter nisus* op met een duidelijke doortrekkie van 8 t/m 12 okt.

In totaal werden tijdens de najaarstrek 4.954 **Buizersds** *Buteo buteo* op doortrek gemeld over Vlaanderen met de hoogste aantallen van 8 t/m 12 okt, met een totaal van 1.403 ex. op 10 okt en op die dag max. 165 ex. te Mechelen-Mechels Broek (R. Nossent, F. Van de Meutter, K. Lossy e. a.) en 100 ex. te Genk-De Maten (C. Vanderydt).

Septemberwaarnemingen van **Ruigpootbuizerd** *Buteo lagopus* (BAHC) in Vlaanderen zijn uitzonderlijk. Tijdens het najaar 2004 waren er meldingen op 22 sep te Kalmthout-Grenspark (J. Jacobs) en op 26 sep te Zele (R. Van Onderbergen). Daarnaast werden er ook nog waarnemingen op 10 okt te Neerharen (L., P. en J. Gabriëls en M. Talaska), op 13 okt te Oostmalle (W. Veraghtert), op 19 okt te Brecht-Groot Schietveld 1 juv. (P. Symens, V. Dupont en E. Janssens), op 1 nov te Klemskerke 1 ad. (F. Vanhee), op 3 nov te Zeebrugge-Voorhaven (V. Legrand), op 7 nov te Genk-De Maten (C. Vanderydt), op 14 nov te Lommel (L. en W. Beyen) en op 21 nov te Zonhoven-Platwijers (E. Schorpion).

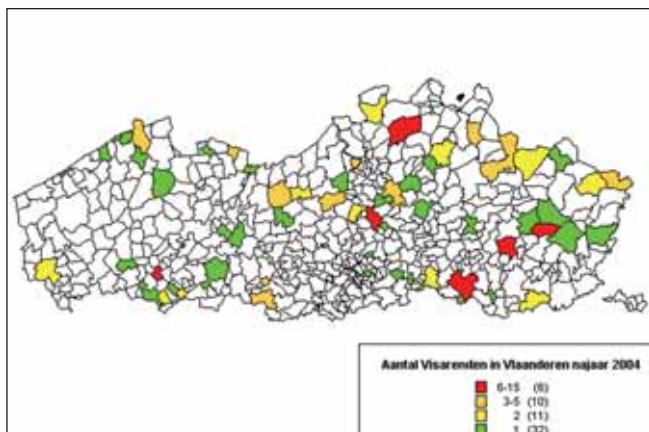
Vermeldenswaard zijn ook de 563 overtrekkende **Torenvalken** *Falco tinnunculus* tijdens het hele najaar op de verschillende trekteleposten.

Roodpootvalken *Falco vespertinus* werden genoteerd op 19 aug te Fintele 1 ad. ♂ (J. Verbanck), op 21 aug te Kieldrecht-Prosperpolder 1 ♂ (J. Goossens), op 1 sep te Drogen 1 ad. ♀ (G. Spanoghe), op 12 sep te Sint-Denijs 1 juv. (D. Derdeyn), op 19 sep te Lier 1 ad. ♀ (M. Jacobs), op 29 sep te Laarne 1 ad. ♀ (M. Crapoen) en op 30 sep te Oud-Turnhout 1 juv. (R. De Laet, L. Vandael, F. Daemen e.a.).

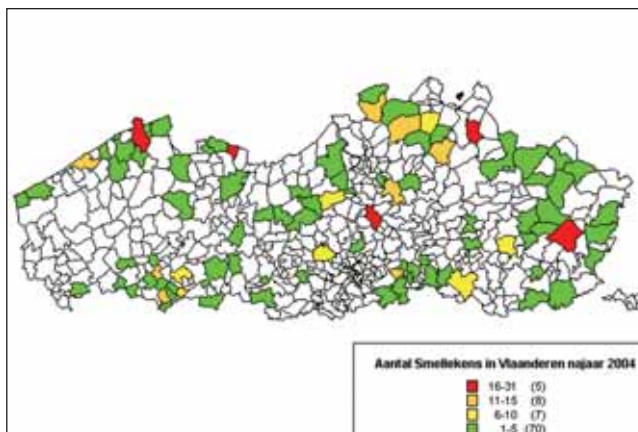
Late **Boomvalken** *Falco subbuteo* werden genoteerd op 11 okt te Asse-Kruiskouter (M. Segers), op 12 okt te Pamel-Roosdaal 2 ex. (J. Mertens) en te Schalen 3 ex. (F. Sanen), op 19 okt te Schelle (B. De Keersmaecker), op 27 okt te Munte (D. Verbelen), op 27 okt te Geraardsbergen-Geitenbos 2 ex. (L. Favijs, L. Van Hoken en J-P Somers) en op 30 okt te Sint-Denijs (D. Decoene, Y. De Bosscher en D. Derdeyn).

In totaal werden tijdens het najaar, verspreid over heel Vlaanderen, maar liefst 384

Smellekens *Falco columbarius* opgemerkt (w.o.

Kaart 7. Geografische spreiding van Visarenden *Pandion haliaetus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Kaart 8. Geografische spreiding van Smellekens *Falco columbarius* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

mogelijke dubbeltellingen) (zie figuur 5) en dit op 90 plaatsen (zie kaart 8). De beste trekdag was 10 okt met in totaal min. 55 ex. en max. 6 ex. over Mechelen-Mechels Broek (R. Nossent, K. Lossy, F. Van de Meutter, J. Soors e.a.). De hoogste najaarstotalen werden genoteerd te Mechelen (31 ex.), Genk (24 ex.) en Zeebrugge (24 ex.). Opmerkelijk was tevens de waarneming van een Smelleken over de Grote Markt te Brussel op 29 okt (M. Segers).

Slechtvalken *Falco peregrinus* blijven het goed doen in Vlaanderen met tijdens het najaar 2004 waarnemingen op maar liefst 102 locaties.

HOENDERS, RALACHTIGEN en KRAANVOGELS

Op 16 okt werd nog een **Kwartel** *Coturnix coturnix* waargenomen te Zeebrugge-Achterhaven (H. Roozen, D. Montballieu en R. Merken).

Tijdens het najaar 2004 werden

Porseleinhoenen *Porzana porzana* genoteerd op de volgende 23 plaatsen met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.:

Zeebrugge-Achterhaven, Uitkerke, Anzegem, Ingooigem, Kortrijk, Oostkamp, Zingem-Weiput, Liedekerke, Zelzate, Gent-Bourgoyen, Antwerpen L.O.-Blokkesdijk, Ekeren-Bospolder, Essen-Grenspark (2), Retie (3), Lier (3), Mechelen-Mechels Broek, Willebroek-

Broek Denayer (2), Wintam-Noordelijk Eiland (4), Oud-Heverlee (3), Tienen (4), Lembeek, Genk-Bokrijk (2) en Zonhoven-Wijvenheide.

Een **Klein of Kleinst Waterhoen** *Porzana parva* / *Porzana pusilla* (BAHC) was op 9 aug aanwezig te Zingem-Weiput (D. De Grootte).

Kwartelkoningen *Crex crex* waren aanwezig op 22 aug te Nokere ringvangst (L. Terry), op 2 okt te Zeebrugge-Achterhaven (F. De Scheemaeker) en op 11 en 12 okt te Heist-Sashul 1 1stewinter (H. Verstraete). Vermeldenswaard is tevens de vondst van restanten van een Kwartelkoning in prooiresten van een Slechtvalk te Gent-centrum op 20 sep (P. Adriaens).

Tijdens het najaar werden slechts 508

Kraanvogels *Grus grus* waargenomen (zie figuur 6) op 33 plaatsen (zie kaart 9). De eerste vogels werden genoteerd op 3 sep te Velm 14 ex. (A. Van Marsenille, *Limbird* 2005, 2), op 19 sep te Schulte 30 ex. (L. Verhelst), op 24 sep te Hasselt 14 ex. (I. Vanvoorden) en op 25 sep te Heusden-Zolder 30 ex. (I. Vanvoorden). Midden december werden nog trekkers gezien op 16 dec te Wielsbeke 15 ex. naar ZW. (L. Vanderbeke) en te Dilsen ca. 30 ex. naar Z. (T. Cleven) en op 19 dec te Landen 3 ex. (S. Keteleer).

STELTLOPERS

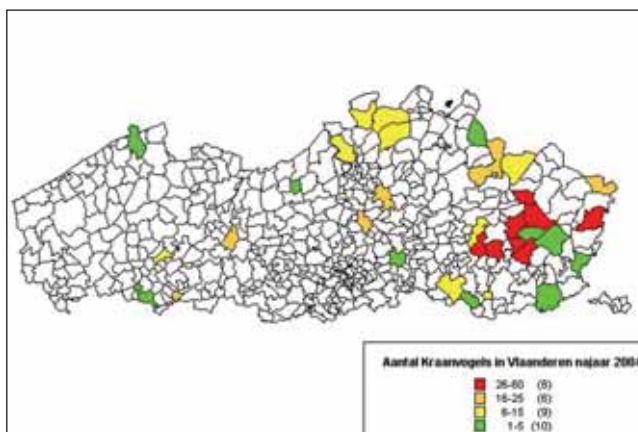
Op 22 aug werden 221 **Bontbekplevieren** *Charadrius hiaticula* geteld te Nieuwpoort-IJzermondig (W. Debruyne)

Morinelplevieren *Charadrius morinellus* werden genoteerd op 14 aug te Asse-Relegem 1 juv. naar ZW. (M. Janssens), op 18 aug te Leefdaal 3 ad. (W. Desmet), op 19, 20, 21, 22, 23 en 24 aug te Landen-Overwinden/Neerwinden resp. 19, 19, 13, 3, 3 en 8 ex. (E. Hoebrechts, G. Spanoghe, P. Collaerts, M. Vandepuyt, G. Driessens e.a.), op 19 en 30 sep te Zeebrugge-Voorhaven resp. 2 juv en 1 juv (D. De Grootte, B. Heirweg, G. Driessens, G. Vergauwen, P. Beirens e.a.), op 23 en 24 sep te De Panne telkens 1 ex. naar ZW. (M. Demeulemeester, D. Herman, D. D'Hert en G. Spanoghe), op 24 sep te Oostende 1 ex. naar ZW. (M. Ferdinande, T. Goethals en D. Van Den Schoor), op 30 sep over Zeebrugge-Fonteyntjes 1 ex. naar ZW. (P. D'Hoore), op 1 okt over Oostmalle (P. De Cnodder), op 8 okt te Ingooigem 3 ex. naar Z. (M. Lauwers), op 11 okt te Zeebrugge 3 ex. naar NO. (F. De Ruwe) en op 12/13 okt te Klemserke 1 ad. (D. en L. Verroken).

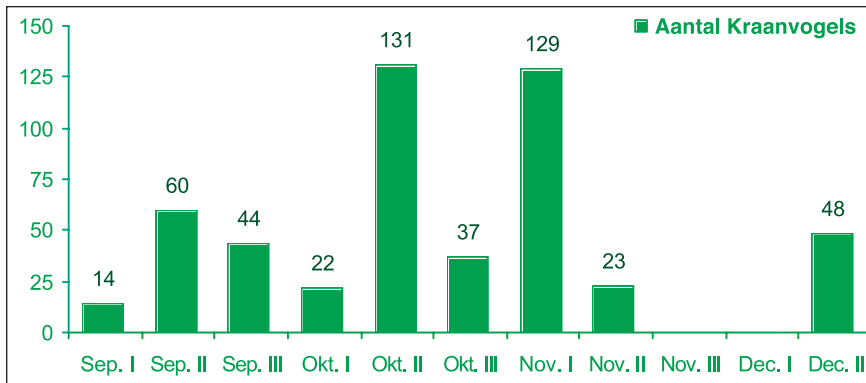
De eerste **Goudplevieren** *Pluvialis apricaria* werden genoteerd op 10 jul te Nieuwpoort-IJzermondig 1 ex. naar N. (T. Goossens) en op 18 jul te Assenede 6 ex. naar W. (W. De Smet).

Porseleinhoen *Porzana porzana*. 6 aug 2004, Lier-Anderstad (A)
(Foto: Kris De Rouck)

Kaart 9. Geografische spreiding van Kraanvogels *Grus grus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Figuur 6. Chronologische spreiding van Kraanvogels *Grus grus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Grote aantallen pleisterende vogels waren aanwezig op 26 aug in "De Moeren" te Veurne 1.000 ex. (M. Demeulemeester) en op 25 nov te Sint-Margriete 1.200 ex. (W. Desmet). Maximale trekaantallen waren er op 24 okt over De Fonteintjes te Zeebrugge 274 ex. (P. D'Hoore, J. Debuck, F. Descheemaeker e.a.) en op 26 okt over Boekhoute 751 ex. (P. Dhaluin). Aan de kust trokken de grootste aantallen **Zilverplevieren** *Pluvialis squatarola* langs op 23 sep met telkens 434 ex. langs Oostende (K. Lossy, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe, M. Ferdinande, M. Jacobs e.a.) en langs De Panne (H. Verstraete, D. De Groote, D. Herman, D. Bosman en D. Verbelen). Op 28 okt werd over heel Vlaanderen massale trek van **Kieviten** *Vanellus vanellus* vastgesteld, met max. 14.138 ex. over Relegem-Asse (R. Bernau en M. Janssens) en 10.867 ex. over Geraardsbergen (L. Favijs, J. Somers en L. Van Holen). Binnenlandmeldingen van **Kanoeten** *Calidris canutus* waren er op 5 aug te Verrebroek 1 juv. (J. Devos), op 21 aug te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk 2 ex. (K. De Keersmaecker), op 29 aug en van 9 t/m 16 sep te Tienen (J. Cuppens,

P. Collaerts, M. Vandeput, L. Van Roelen en P. Smets), op 9 en 21 sep te Dilsen-Stokkem resp. 2 en 1 ex. (M. Opdenacker en G. Beckers) en op 3 okt te Wintam-Noordelijk Eiland (B. De Keersmaecker). **Drieteenstrandlopers** *Calidris alba* werden in het binnenland opgemerkt op 14 aug te Wintam-Noordelijk Eiland 1 juv. (B. en K. De Keersmaecker en R. de Smet), op 25 sep te Verrebroek 2 ex. (J. Devos, E. Collaerts, F. Verdonck en Y. Princen) en te Kalmthout-Stappersven 1 juv. (H. Jacobs). In het binnenland werden volgende dagmaxima van **Kleine Strandlopers** *Calidris minuta* geteld: Jabbeke (1), Kluizen (2), Wintam (3), Antwerpen (1), Leefdaal (1), Tienen (6), Mol (4) en Kessenich (1). Op volgende plaatsen werden **Temmincks Strandlopers** *Calidris temminckii* gemeld, telkens met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Veurne, Ieper, Stuivekenskerke (2), Uitkerke, Zeebrugge-Dudzele, Bredene, Knokke, Aalter, Brecht en Tienen (2). Een juv. **Bonapartes Strandloper** *Calidris fuscicollis* (BAHC) werd op 16 sep ontdekt op de Viconiakleiputten te Stuivekenskerke (K. Devos).

Morinelplevier *Charadrius morinellus*. juv. 19 sep 2004, Zeebrugge-Voorhaven (W)
(Foto: Patrick Beirens)

Het hoogste aantal **Krombekstrandlopers** *Calidris ferruginea* aan de kust betrof slechts 8 ex. op 17 sep te Knokke-Zwin (B. Deduytsche en D. Herman) en op 18 sep te Nieuwpoort-IJzermonding (D. Herman). In het binnenland werden volgende plaatsmaxima genoteerd: Zelzate (1), Doel (2), Antwerpen-Blokkeerdijk (5), Wintam (4), Tienen (1), Zonhoven-Wijvenheide (1) en Zonhoven-Platweyers (1). Tijdens het najaar werden minstens 66 **Bokjes** *Lymnocyrtus minimus* genoteerd op 40 verschillende locaties.

Een **Poelsnip** *Gallinago media* (BAHC) vloog rond te Zonhoven-Wijvenheide op 18 okt (G. Beckers).

Een **Grote Grijs Snip** *Limnodromus scolopaceus* (BAHC) pleisterde op 7 okt bij telpost "De Brakeleer" te Oud-Turnhout (L. Vandael, R. De Laat en F. Looyens).

Twee **Ijslandse Grutto's** *Limosa limosa islandica* (BAHC) werden waargenomen op 14 nov te Zeebrugge-Voorhaven (K. Hessel).

In het binnenland werden waarnemingen van **Rosse Grutto's** *Limosa lapponica* verricht op 23 jul te Zelzate-Callemansputte (G. Spanoghe), op 1 sep te Doel 8 ex. (B. Deduytsche), op 9 sep te Tienen (J., M. en R. Bedford), op 11 sep te Lier-Anderstad (D. Colin) en op 7 nov te Poederlee 3 ex. overtrekkend (R. Aeschlimann).

Op 5 okt kwamen 700 **Wulpen** *Numenius arquata* slapen te Evergem-Kluisendokken (L. Bekaert en F. Verstraete).

Juveniele **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* (BAHC) werden opgetekend op 5 aug te Uitkerke (W. Van Assche), op 14 aug te Nieuwpoort-IJzermonding (T. Goossens) en op 17 aug te Zeebrugge-Achterhaven (D. De Groote, J. Dewolf en G. Vergauwen).

Het najaarsmax. van **Witgatjes** *Tringa ochropus* betrof 30 ex. te Tienen op 4 aug (P. Collaerts en J. Cuppens).

Opmerkelijk was de binnenlandwaarneming van 23 **Steenlopers** *Arenaria interpres* op 26 aug te Ieper-Verdronken Weide (K. Goemaere). Elders in het binnenland werd de soort genoteerd op 5 aug te Verrebroek 2 juv. (J. Devos) en op 16 aug te Doel 1 juv. (B. Deduytsche).

In totaal werden een 10-tal **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* waargenomen en dit op 20 aug te Heist-Oostdam 1 juv. (K. Dierckx), van 23 t/m 29 aug en op 23 sep te Wintam-Noordelijk Eiland telkens 1 juv. (H. Mees, J. Reyniers, R. Nossent en K. Lossy), op 28 aug te Merkem-Spaarbekken (K. Devos), op 16 sep te Uitkerke (B. Beyen), op 18 sep te Zeebrugge-Dudzele 1 juv. (P. Vantieghem, M. Bouters, M. D'Hondt en M. Demeulemeester), op 23 sep langs Oostende 3 ex. (K. Lossy, G. Vergauwen, M. Ferdinande, M. Jacobs, R. François) en wellicht dezelfde 3 ex. langs De Panne (D. Herman, D. D'Hert, M. Demeulemeester en D. Verbelen) en op 26 sep te De Panne 1 juv. op zee (G. Spanoghe, O. Beck en J. Devalez).

Rosse Franjepoten *Phalaropus fulicarius* werden genoteerd op 24 en 25 sep te De Panne

resp. 2 en 1 ex. (D. Herman, G. Spanoghe, D. D'Hert, P. Adriaens, H. Matheve e.a.), op 24 sep te Zeebrugge (K. Hessel), op 26 sep te Nieuwpoort (T. Goossens, D. D'Hert, G. Spanoghe en J. Devalez), van 27 t/m 29 sep te Kluizen-Spaarbekken 1 ad. (L. Bekaert en H. Verstraete) en op 13 en 20 nov langs Oostende (W. Opdecamp, J. Demey, E. Vanloo, R. François, J. Buckens e.a.).

JAGERS, MEEUWEN, STERNS en ALKACHTIGEN

Reeds op 27 jul werd een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* waargenomen te De Panne (H. Tyteca) met aldaar een dagmax. van 25 ex. (vooral ad.) op 14 aug (P. Adriaens, D. D'Hert, S. Vantieghem en H. Tyteca).

Zowel op 9 jul als op 24 jul vloog reeds een **Kleine Jager** *Stercorarius parasiticus* langs De Panne (D. D'Hert en H. Tyteca). De dagmaxima betroffen 122 ex. + 113 niet gedetermineerde jagers *Stercorarius species* op 23 sep te De Panne (M. Demeulemeester, D. Herman, D. D'Hert, D. Verbelen e.a.) en 102 ex. + 50 niet gedetermineerde jagers op 24 sep te Oostende (M. Ferdinande e.a.). In het binnenland werd de soort genoteerd op 14 aug te Asse-Relegem 2 ad. naar ZZO (M. Janssens) en op 25 sep te Boekhoute 1 ex. naar ZW. (W. Hamelinck, L. Bekaert en P. Dhaluin).

De eerste **Kleinste Jagers** *Stercorarius longicaudus* werden genoteerd op 26, 27 en 28 aug te De Panne resp. 1 ad. + 5 juv., 1 en 2 ex. (D. D'Hert, M. Demeulemeester en J. Staelens) en te Oostende op 26 aug 1 juv. (S. Feys). Van 11 t/m 26 sep werden min. 36 ex. gezien langsheen de Belgische kust (Zeebrugge, Oostende, Middelkerke en De Panne) met als max. 15 ex. langs Oostende op 24 sep (M. Ferdinande, K. Lossy, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe e.a.) en 12 juv. langs De Panne op 24 sep (M. Demeulemeester, D. D'Hert, D. Herman, G. Spanoghe e.a.).

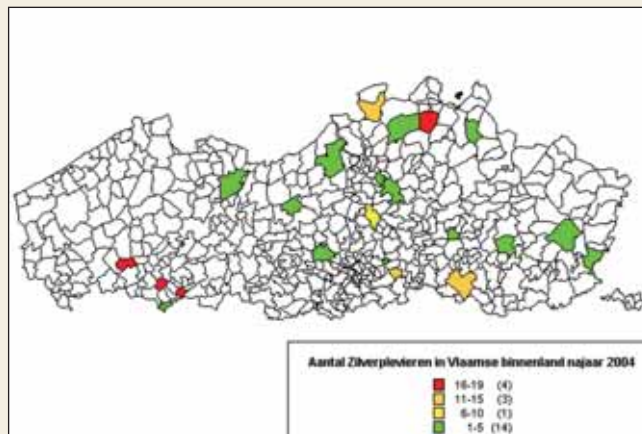
Reeds op 9 jul vlogen 3 **Grote Jagers** *Catharacta skua* langs De Panne (D. D'Hert) en dagmaxima werden geteld op 23 en 24 sep langs Oostende resp. 124 en 112 ex. naar ZW. (K. Lossy, G. Vergauwen, J. Vanwynsberghe, E. Vanloo, T. Goethals e.a.) en op 24 sep langs De Panne 152 ex. (M. Demeulemeester, D. Herman, D. D'Hert, G. Spanoghe e.a.).

In september-oktober waren er nog binnenlandwaarnemingen van **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* te Brugge op 30 sep (P. Janssens), te Lier op 3 en 8 okt (D. Colin, J. Tafforeau, K. De Rouck en F. Naedts) en te Aalter op 24 okt (J. Versigghel). In november werden nog solitaire ex. gezien te Wenduine, Oostende, Nieuwpoort-IJzermondig, De Panne, Oudenaarde, Merelbeke, Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk en Ekeren.

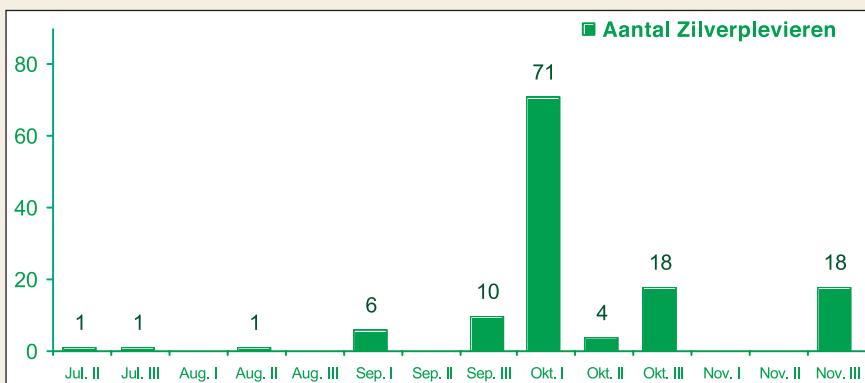
Het hoogste aantal **Dwergmeeuwen** *Larus minutus* langs de kust betrof 800 ex. langs De Panne op 5 nov (P. Adriaens). In het binnenland werden najaarstrekkingen genoteerd van 10 t/m 21 aug te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk 1 juv./1stewinter (W. Verschuieren en P. Geréné),

Opmerkelijke binnenlandtrek van Zilverplevieren

Tijdens het najaar 2004 (juli t/m november) werden in totaal 130 Zilverplevieren (zie figuur 7) waargenomen op 22 locaties in het Vlaamse binnenland (zie kaart 10). Hiervan werden meer dan 50 % (= 68 ex.) gezien op 2 en 3 oktober. De hoogste dagmaxima betroffen 19 ex. over St.-Eloois-Winkel op 2 okt (E. Desmet en P. Vantieghem), 17 ex. over Rijkevorsel op 2 okt (J. en S. Leestmans), 17 ex. over Avelgem op 21 nov (C. Van De Ginste), 15 ex. over St.-Denijs op 28 okt (D. Derdeyn) en 11 ex. over Kalmthout op 3 okt (H. Jacobs).

Kaart 10. Geografische spreiding van Zilverplevieren *Pluvialis squatarola* in het Vlaamse binnenland tijdens het najaar 2004.

Figuur 7. Chronologische spreiding van Zilverplevieren *Pluvialis squatarola* in het Vlaamse binnenland tijdens het najaar 2004.

op 8 sep te Schulte 3 1stzewinter (W. Roelant), op 2 okt te Kruibeke 4 ex. (G. Heyrman), op 11 okt te Mechelen-Mechels Broek (R. Nossent, K. Lossy, J. Soors, J. Kiebooms en F. Van Roy), op 12 okt te Tienen 1 1stejaars (P. Smets), van 16 t/m 17 okt en op 1, 7 en 11 nov te Duffel/Rumst resp. 3 ad. + 1 1stzewinter, 1 ad. + 1 1stzewinter, 1 en 1 ex. (D. Colin, S. Baeten, M. Jacobs en J. Tafforeau), op 6 nov te Harelbeke-De Gavers (R. Beernaert, F. Goussaert en F. De Donder) en op 20 nov te Genk-De Maten (C. Vanderydt). Minstens 24 **Vorkstaartmeeuwen** *Larus sabini* werden genoteerd langs de Belgische kust met de eerste ex. op 14 en 15 aug langs Oostende resp. 1 ex. (W. Wackenier) en 1 ad. (E. Vanloo). De hoogste aantallen (min. 21 ex.) werden geteld van 23 t/m 30 sep met dagmax. op 23 en 26 sep te De Panne resp. 3 juv. en 5 juv. (D. D'Hert, M. Demeulemeester, D. Verbelen, G. Spanoghe, O. Beck e.a.), op 24 sep te Oostende 4 juv. (M. Ferdinande, T. Goethals, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, D. Van den

Schoor e.a.) en op 27 sep te Nieuwpoort 4 juv. (J. Staelens). Op 5 nov vloog nog 1 juv. langs Nieuwpoort (G. Meeus) en De Panne (P. Adriaens).

Naar jaarlijkse traditie werden de hoogste aantallen **Geelpootmeeuwen** *Larus michahellis* genoteerd aan de Westkust met op 28 jul 15 ex. op het strand te Koksijde (D. D'Hert). In het binnenland werd tijdens het najaar de soort genoteerd op de volgende plaatsen met telkens vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Gullegem, Spiere, Zwevegem, Moen (3), Bossuit, Kortrijk (2), Sint-Denijs (2), Harelbeke (3), Roksem (2), Drongen, Geraardsbergen, Gent, Kluizen, Asse-Relegem, Belzele, Kallo, Duffel/Rumst, Mechelen, Kinrooi (3) en Diepenbeek.

Tijdens het najaar (begin augustus-eind november) werden **Pontische Meeuwen** *Larus cachinnans* (BAHC) genoteerd op de volgende plaatsen, telkens met vermelding van het dagmaximum indien > 1 ex.: Nieuwpoort, Harelbeke, Kortrijk, Belzele, Drongen, Gent,

Kluizen, Lier, Duffel, Mechelen, Hofstade (2) en Sint-Agatha-Rode.

Een **Kleine Burgemeester** *Larus glaucooides* (BAHC) vloog op 6 nov langs Oostende (E. Vanloo, J. Demey e.a.).

De ad. **Grote Burgemeester** *Larus hyperboreus* verscheen opnieuw te Oostende op 8 sep om hier voor de 8ste opeenvolgende winter te komen overwinteren (R. François e.a.). Andere pleisteraars waren er op 13 sep op het strand te Lombardsijde (B. Beyen) en op 23 okt te Zeebrugge-Voorhaven 1 ad. (P. Adriaens en J. Dewolf) en langsvliegende ex. werden genoteerd op 30 aug langs Oostende (E. Vanloo en K. en R. Janssens) en op 4 sep langs Bredene (E. Vanloo).

In het diepere binnenland werden **Grote Mantelmeeuwen** *Larus marinus* waargenomen te Zonhoven-Wijvenheide op 22 aug 2 ad. (M. Lodewijckx), te Kleine Brogel op 28 aug 2 ex. (K. Driesen) en te Genk-De Maten op 26 sep (C. Vanderydt).

Op 14 aug pleisterde een juv. **Drieteenmeeuw** *Rissa tridactyla* te Wintam-Noordelijk Eiland (B. en K. De Keersmaecker en R. De Smet).

Lachsterns *Sterna nilotica* (BAHC) werden waargenomen op 15 aug te Oostende 2 ex. (E. Vanloo) en op 21 aug te De Haan 1 ad. (L. Lens).

Reuzensterns *Sterna caspia* (BAHC) waren aanwezig te Roksem op 2 sep (D. Peene) en te Zeebrugge-Westdam op 10 sep (K. Verbanck). In november werden nog **Grote Sterns** *Sterna sandvicensis* genoteerd op 5 nov te De Panne 2 ex. (P. Adriaens) en op 7 nov te Bredene (E. Vanloo) en in het binnenland was de soort aanwezig te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk op 2 sep (B. Deduysche).

Hoge aantallen ZW-trekkende **Visdieven** *Sterna hirundo* werden genoteerd langs De Panne op 14 en 26 aug en 23 sep resp. 1.223, 1.257 en 1.107 ex. (D. D'Hert, M.

Demeulemeester, P. Adriaens, S. Vantiegheem, H. Verstraete e.a.).

Op 30 aug vloog achtereenvolgens een **Brilster** *Sterna anaethetus* (BAHC) langs Lombardsijde (K. Verbanck en M. Ferdinande) en Koksijde (D. D'Hert).

Dagmaxima van **Zwarte Sterns** *Chlidonias*

niger langs de kust werden genoteerd op 14 aug met 209 ex. langs De Panne (D. D'Hert, P. Adriaens en S. Vantiegheem) en 155 ex. langs Koksijde (T. Moens). In het binnenland werden in totaal minstens 230 ex. genoteerd op 21 plaatsen met een max. van resp. 82 en 77 ex. te Antwerpen L.O.-Blokkeerdijk op 28 en 30 aug (W. Verschuere, P. Gerené en J. Bafort). Op 14 aug vlogen 1 ad. + 1 juv.

Witvleugelster *Chlidonias leucopterus* (BAHC) langs De Panne (P. Adriaens en P. en S. Vantiegheem).

Op 5 nov trokken minstens 1.100 **Alkachtigen** *Alcidae* langs De Panne (P. Adriaens).

Op 12 en 24 jun pleisterde een **Zeekoet** *Uria aalge* te Doel (J. Van Impe).

In augustus werden **Alken** *Alca torda* genoteerd op 1 aug te Nieuwpoort (R. Billiau) en op 14 aug te Zeebrugge-Voorhaven 1 dood ex. (G. Spanoghe).

Zwarte Zeekoeten *Cephus grylle* (BAHC) werden waargenomen op 30 aug te De Panne 1 juv./ad. winterkleed (H. Tyteca) en op 9 okt te Bredene 1 ad. (E. Vanloo, T. Goethals en J. Vlaminck).

Kleine Alken *Alle alle* werden genoteerd te Oostende op 19 en 20 nov resp. 10 en 17 ex. (T. Goethals, J. Buckens, R. François, E. Vanloo, J. Demey e.a.), te Lombardsijde op 21 nov 1 ex. overgebracht naar vogelasiel (med. J. Demey), te Nieuwpoort op 14 en 16 nov resp. 1 en 6 ex. (K. Sabbe en J. Demey) en te De Panne op 19 en 20 nov resp. 15 naar ZW en 20 naar ZW + 2 naar NO (H. Verstraete, D. Herman, N. Van Rossem, D. D'Hert, P. Adriaens e.a.). In het binnenland werd op 21 nov 1 ex. gevonden te Alveringem en overgebracht naar een vogelasiel (med. J. Demey).

Op 19 nov vloog een **Papegaaiduiker** *Fratercula arctica* (BAHC) langs De Panne (H. Verstraete, D. Herman en N. Van Rossem).

UILEN

Tot 6 okt pleisterde een **Oehoe** *Bubo bubo* enige tijd te Rijkevorsel (RTV-Nieuws).

In de periode augustus-november werden **Velduil** *Asio flammeus* genoteerd op 38 verschillende plaatsen verspreid over heel Vlaanderen (zie kaart 11).

OVERIGE NIET-ZANGVOGELS

Op 24 en 27 okt werden op de verschillende telposten in Vlaanderen in totaal resp. 30.932 en 33.106 **Houtduiven** *Columba palumbus* geteld (w.o. mogelijke dubbelstellingen) met de hoogste aantallen in de provincie Limburg en max. 7.782 ex. te Wellen-Oetersoven op 27 okt (D. Ottenburghs, J. Stevens, P. Vandersmissen en R. Petitjean).

Late **Zomertortels** *Streptopelia turtur* vlogen op 1 en 6 okt over Boekhoute (P. Dhaluin, W. Hamelinck en L. Bekaert) en op 19 okt over Raversijde (J. Dellaert).

Op 12 aug trokken 1.000-den **Gierzwaluwen** *Apus apus* naar Z. over Zeebrugge (W. Van den Schoor), met nog late trekkers op 22 okt over Lier (J. Tafforeau), op 24 okt over Nieuwpoort-IJzermondung 2 ex. (W. Pauwels) en over Genk-De Maten (C. Vanderydt en T. Pattyn) en op 25 okt over Anzegem (M. Lauwers en T. Lietaer).

Een **Vale Gierzwaluw** *Apus pallidus* (BAHC) werd gezien op 29 en 30 okt te Blankenberge (H. Verstraete, J. Vanwynsberge, G. Vergauwen, P. Beirens en L. Raty) en een **Gierzwaluw spec.** *Apus spec.* vloog op 23 oktober over Duinbergen (K. Hessel).

Hoppen *Upupa epops* werden genoteerd op 28 aug te Asse-Relegem (M. Segers en M. Janssens), op 4 sep te Hoeselt/Sint-Huibrechts-Hern (J. Houbrechts, *Limbird* 2005, 2) en op 3 en 12 nov te Maasmechelen (T. Pattyn, M. Opendacker en M. Talaska).

Veldwaarnemingen van **Draaihalzen** *Jynx torquilla* waren er in de periode 2 aug-30 sep (zie figuur 8) op 26 plaatsen (zie kaart 12). In oktober werd de soort nog genoteerd op 1, 4 en 8 okt te Malle (P. De Cnodder, W. Veraghtert en D. Heylen).

Naar jaarlijkse traditie waren er weer heel wat meer ringvangsten dan veldwaarnemingen met o.a. te Genk-Bokrijk 12 ex. van 4 t/m 11 sep (M. Fourier).

Op 8 okt was een **Middelste Bonte Specht** *Dendrocopos medius* aanwezig te Zandhoven-Pulderbos (I. Jacobs).

ZANGVOGELS

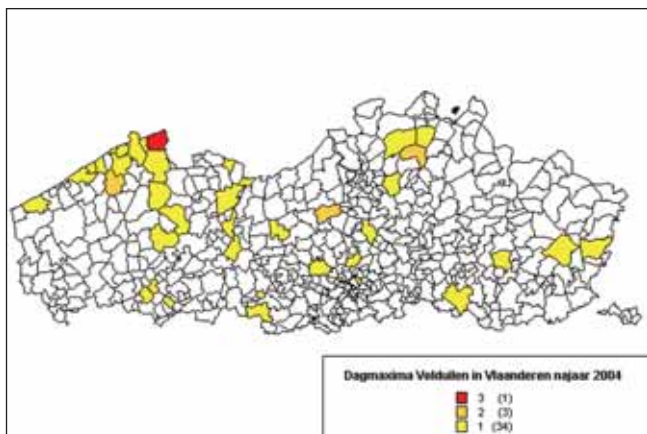
Op 23 aug pleisterde een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* (BAHC) te

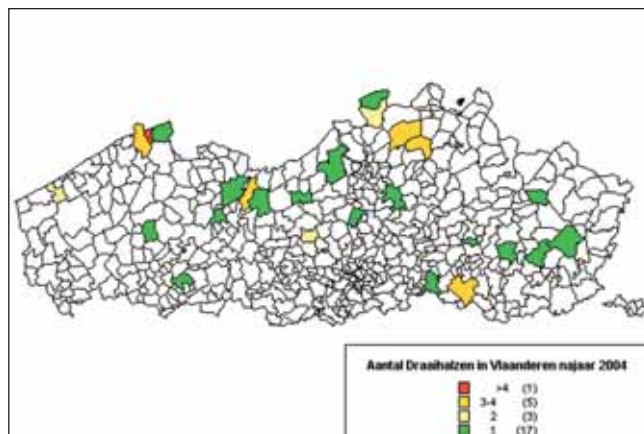
Vorkstaartmeeuw *Larus sabini*. juv. 24 sep 2004, Oostendewesterstaketsel (W) (Foto: Patrick Keirsebilck)

Strandleeuwerik *Eremophila alpestris*. 15 okt 2004, Zeebrugge-Voorhaven (W) (Foto: Patrick Keirsebilck)

Kaart 11. Geografische spreiding van dagmaxima van Velduilten *Asio flammeus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

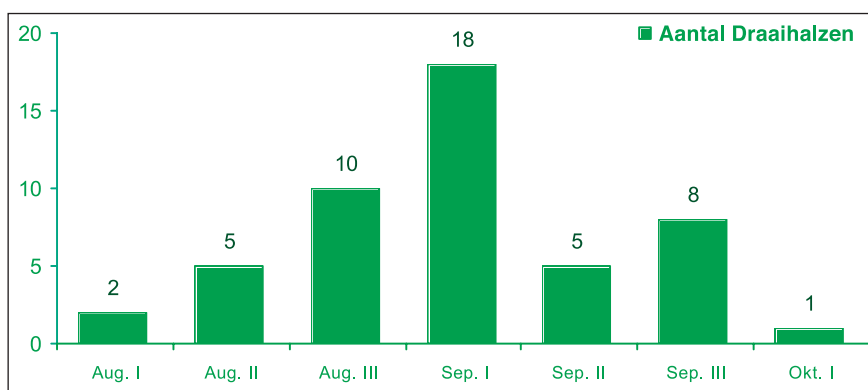

Kaart 12. Geografische spreiding van veldwaarnemingen van Draaihalzen *Jynx torquilla* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Zeebrugge-Voorhaven (H. Verstraete). Tijdens het najaar werden op alle telposten samen ca. 2.700 **Boomleeuweriken** *Lullula arborea* geteld. De hoogste najaarstotalen per telpost betroffen 280 ex. te Relegem-Kruiskouter, 266 ex. te Genk-De Maten en 221 ex. te Lommel-Hageven. De piektrek vond plaats op 24 okt met in totaal 503 ex. en dagmax. van 72, 65 en 57 ex. resp. over Schuilen-Schulensbroek (F. Sanen, W. Vanwesemael, C. Van Meel, J. Blommen, M. Vos, e.a.), over Harelbeke-De Gavers (F. Goussaert, P. Allegaert, R. Bultinck, e.a.) en over Lommel-Hageven (A., L. & W. Beyen). Andere dagtotalen van > 50 ex. betroffen 56 ex. op 22 okt over Houthalen-Sonnisheide (J. Lemmens en D. Eerdeken) en resp. 52 en 51 ex. over Relegem-Asse op 13 en 17 okt (M. Segers en M. Janssens).

Op de verschillende telposten samen werden ca. 130.000 **Veldleeuweriken** *Alauda arvensis* geteld met dagtotalen van > 10.000 ex. in 2 perioden: 10, 11 en 12 okt en 24, 27 en 29 okt. Dagmax. van > 1.500 ex. werden genoteerd op 11 okt te Sint-Denijs-Mortagnebos 2.469 ex. (O. Dochy, Y. De Bosscher, D. Derdeyn, M. Demeulemeester, e.a.) en te Korbeek-Dijle 1.895 ex. (A. Smets), op 24 okt te Neerharen 1.632 ex. (M. Talaska, P. & B. Gabriëls, J. Wouters), op 27 okt te Geraardsbergen-Geitenbos (L. en W. Faveyts, J-P Somers en L. Van Holen) 1.635 ex., op 28 okt te Arendonk-De Brakeleer 1.517 ex. (W. Machielsens, L. Vandael, H. Van Laer, F. Daemen, F. Looyens e.a.) en op 29 okt te Boekhoute-Oesterputbrug 1.943 ex. (W. Hamelinck en P. Dhaluin).

Strandleeuweriken *Eremophila alpestris* werden aan de kust genoteerd te Knokke-Zwin op 15 nov 3 ex. (G. Spanoghe), te Heist-Baai op 14 nov 20 ex. (K. Hessel), te Zeebrugge-Voorhaven van 8 t/m 10, op 15, van 17 t/m 19 en van 23 t/m 30 okt en op 5 en 14 nov resp. 2, 1, 1, max. 8, 2 en 11 ex. (J. Everaert, D. Bosman, G. Spanoghe, N. Vanermen, H. Matheve e.a.), te Bredene op 3 okt 3 ex. (E. Vanloo, R. François, J. Delleart en J. Vlaeminck), Sint-Idesbald op 22 okt 5 ex. (H. Verstraete), te

Figuur 8. Chronologische spreiding van veldwaarnemingen van Draaihalzen *Jynx torquilla* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Nieuwpoort-IJzermonding van 30 okt tot 12 nov max. 10 ex. (T. Goossens, K. Sabbe en W. Debruyne) en te de Panne op 20 nov (H. Verstraete, D. Herman en N. Van Rossem). In het binnenland waren er waarnemingen op 3 okt te Mol-Postel (E. & P. Van Audenhove, E. Vaes, T. Schildermans, A. De Koninck, S. Van Reet e.a.), op 5 okt te Doornzele-Gentse Kanaalzone (H. Verstraete en D. Verbelen) en van 30 nov tot in dec te Kruikebeek-Kruikebeekse Polder (H. & R. Felix, J. Buckens, J. De Ridder en J. Elst).

Late **Boerenzwaluwen** *Hirundo rustica* vlogen op 7 nov over Harelbeke-De Gavers (F. Goussaert, J. Van Wouterghem, R. Beernaert, N. Cabbeke, F. Declercq e.a.), op 11 nov over Arendonk-De Brakeleer 2 ex. (T. Snoeckx, L. Vandael, W. Machielsens, G.-F. Looyens, L. Cuylaerts e.a.) en over Lokeren-Molsbroek (P. Claus en T. Audenaert), op 14 nov over Assebroek-Assebroekse Meersen (E. Hermy) en over Hoegaarden (M. Vandeput) en op 19 nov over Brugge (K. Hessel).

Op 11 sep trokken niet minder dan 1.754 **Huiszwaluwen** *Delichon urbica* over de TTP Geitenbos te Geraardsbergen (W. Faveyts en J. Van Holen) en op 31 aug was een voedselzoekende groep van 900 ex. aanwezig boven het Stappersven te Kalmthout (J. Jacobs).

Grote Piepers *Anthus richardi* waren van 7 t/m 22 okt bijna dagelijks aanwezig te Zeebrugge

met max. 5 ex. op 8 okt (K. Hessel) en nog 1 ex. van 7 t/m 11 nov (J. De Buck en K. Hessel). Elders werden in totaal 15 ex. genoteerd en dit op 2 sep te Arendonk-De Brakeleer (R. De Laat en F. Daemen), op 29 sep te Oudenburg-Ziltewelden (B. Ferdinande en K. Hessel), op 29 sep en 9 okt te Knokke-Zwin resp. 2 en 1 ex. (D. Herman en K. Hessel), op 1 okt te Nieuwpoort-IJzermonding (T. Goossens), op 2 en 20 okt te Tienen (M. Vandeput), op 7 okt te Kalmthout-Grenspark (G. Vermeersch en J. Elst), op 8 en 19 okt te Heist (G. Spanoghe, G. Vergauwen en H. Verstraete), op 19 okt te Bossuit (D. Derdeyn), op 21 okt te Oostduinkerke-Schipgatduinen (G. Spanoghe) en te Rijkvorsel (J. en S. Leestmans en J. Govaerts), op 30 okt te Mechelen-Mechels Broek (R. Nossent en J. Soors), op 1 nov te Oostmalle (P. De Cnodder) en op 3 nov te Watervliet (P. Dhaluin).

In de periode 11 aug-3 okt werden in Vlaanderen 113 **Duinpiepers** *Anthus campestris* genoteerd (zie figuur 9) op 33 plaatsen (zie kaart 13) met nog een laat ex. op 24 okt te De Haan (F. Vanhee).

Late **Boompiepers** *Anthus trivialis* werden gezien op 24 okt te Bredene (E. Vanloo, R. François, J. Vlaeminck en T. Goethals) en te Grimbergen (R. Maex, P. Scholliers, M. Jossion, F. Wyns, C. Tant e.a.), op 26 okt te Raversijde (J. Dellaert, T. Goethals en K. Dekeyser), op 27 okt

te Tessenderlo en op 31 okt te Kruibekke 2 ex. (J. Colman).

Roodkeelpiepers *Anthus cervinus* werden genoteerd op 13 sep te Tienen (P. Smets), op 26 sep te Lier (M. Jacobs) en te Schuilen-Schulensbroek (K. Leysen), op 29 sep te Wuustwezel-Gooreind (P. Symens), op 2, 5 en 13 okt te Rijkevorsel (S. en J. Leestmans), op 8 okt te Zeebrugge-Voorhaven (H. Verstraete), op 9 okt te Leefdaal (K. Moreau), op 10 okt te Heist (G. Spanoghe en D. Bosman) en op 13 okt te Oostmalle (P. De Cnodder).

De eerste **Waterpieper** *Anthus spinoletta* werd op 2 sep genoteerd te Zeebrugge-Achterhaven (K. Hessel). De hoogste aantallen betroffen 196 ex. te Gent op 11 nov (G. Spanoghe) en 61 ex. te Brecht-Groot Schietveld op 21 okt (D. Symens).

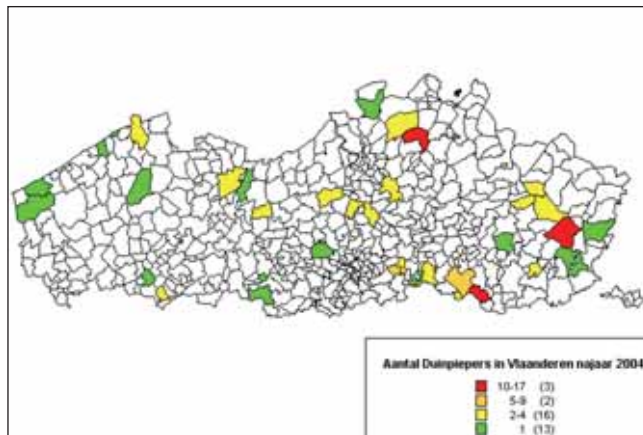
In het binnenland werden **Oeverpiepers** *Anthus petrosus* waargenomen te Kluizen-Spaarbekken op 30 sep en 20 en 27 okt (W. Ranshaert, G. Spanoghe, P. Dhaluin en L. Bekaert), te Ingoogem op 29 sep 1 ringvangst (M. Demeulemeester en M. Lauwers) en over Boekhoute-Oesterputbrug op 19 okt (P. Dhaluin).

Op 29 aug was er opvallende doortrek van **Gele Kwikstaarten** *Motacilla flava* met max. 247, 229, 219 en 113 ex. resp. te Relegem (M. Segers en M. Janssens), te Korbeek-Dijle (F. Fluyt, M. Hens, J. Menten, B. Michiels, D. Vanderlinden e.a.) te Genk-De Maten (C. Vanderydt) en te Lier-Anderstad (D. Colin). De laatste ex. werden opgetekend op 13 okt te Raversijde (J. Dellaert), op 13, 15 en 24 okt te Houthalen-Sonnishede (J. Lemmens en D. Erdekens), op 16 okt te Sint-Eloois-Winkel 4 ex. (E. Desmet), op 19 okt te Tienen (M. Vandepuy) en op 24 okt te Harelbeke-De Gavers (J. Dekyvere).

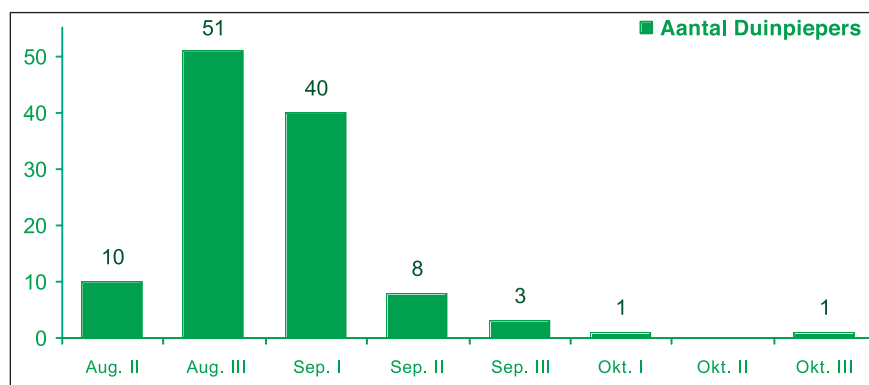
Een uitzonderlijk late **Engelse Gele Kwikstaart** *Motacilla flava flavissima* was aanwezig te Wintam-Noordelijk Eiland op 14 nov (S. Bockx en S. Hotton).

Grote Pieper *Anthus richardi*. 21 okt 2004, Zeebrugge (W) (Foto: Koen Verbanck)

Kaart 13. Geografische spreiding van Duinpiepers *Anthus campestris* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Figuur 9. Chronologische spreiding van Duinpiepers *Anthus campestris* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Vermeldenswaard zijn de 51 overtrekkende **Grote Gele Kwikstaarten** *Motacilla cinerea* te Raversijde op 4 okt (J. Dellaert).

Rouwkwikstaarten *Motacilla alba yarrellii* werden slechts genoteerd op 3 aug te Sint-Denijs en op 19 okt te Zvevegem (D. Derdeyn) en op 31 okt te Oostende 3 ex. (R. Guelinckx).

De eerste **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* verschenen op 22 okt te Oostduinkerke (G. Spanoghe), op 27 okt te Blankenberge (G. Driessens, J. Vanwynsberghe en G. Vergauwen), op 28 en 29 okt te Zeebrugge resp. 3 en 1 ex. (H. Verstraete), op 30 okt te Boekhoute (P. Dhaluin en A. Van Kerckvoorde) en op 31 okt te Dilsen-Stokkem (G. Beckers). In november werden 101 Pestvogels waargenomen, wat meteen de voorbode was van één van de grootste Pestvogelinvasies die ooit in Vlaanderen plaatsvond. In het volgende seizoenoverzicht van de winter 2004-2005 zal hierover uitvoerig worden gerapporteerd.

Een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* (BAHC) werd op 31 jul geringd te Piringen-Tongeren (R. Christiaens) en in oktober werd nog een **Nachtegaal** *Luscinia megarhynchos* geringd te Herne op 4 okt (W. Roggeman).

Een late **Gekraagde Roodstaart** *Phoenicurus phoenicurus* werd gezien te Zvevegem-Keibeekbekken op 29 okt (D. Derdeyn) en een laat **Paapje** *Saxicola rubetra* was op 26 okt nog aanwezig te Oostakker (D. Bosman).

Begin september was er een "fall" van **Tapuiten** *Oenanthe oenanthe* aan de Oostkust met op 7 en 8 sep resp. 450 en 150 ex. te Zeebrugge-Voorhaven (H. Verstraete, S. Seys, D. Herman en K. Hessel). Late trekkers waren aanwezig op 26 okt te Boekhoute (W. Hamelinck en P. Dhaluin), op 26 okt te Zeebrugge-Achterhaven (G. Carette en K. Hessel) met aldaar nog 1 ex. op 14 nov (C. Snyers) en op 28 okt te Sint-Denijs 4 ex. (D. Derdeyn).

Tapuiten met kenmerken van **Groenlandse Tapuiten** *Oenanthe oenanthe leucorhoa* zaten op 30 aug te Arendonk (J. Mangelschots en S. Elsermans) en op 18 sep en 6 okt te Zeebrugge (J. Demey en K. Verbanck). Tussen 21 sep en 30 okt werden in Vlaanderen 63 **Beflijsters** *Turdus torquatus* waargenomen, met nog een late waarneming van 2 ex. te Klemskerke op 14 nov (L. Lens). Een **Vale Lijster** *Turdus obscurus* (BAHC) vloog zich op 11 okt te pletter tegen een raam te Loppem (F. De Ruwe).

De meeste **Kramsvogels** *Turdus pilaris* passeerden van 8 t/m 10 okt en van 28 okt t/m 1 nov met volgende dagaantallen van > 1.000 ex. : op 9 okt te Poperinge 1.074 ex. (W. Parmentier, D. Moeyaert en P. Debyser), op 10 okt te Mechelen-Mechels Broek 1.202 ex. (R. Nossent, F. Van De Meutter, K. Lossy, J. Soors en G. Meulenijzer), op 28 okt te Rijkevorsel-De

Tapuit met kenmerken van Groenlandse Tapuit *Oenanthe oenanthe leucorhoa*. 6 okt 2004, Zeebrugge (W) (Foto: Koen Verbanck)

Kramsvogel *Turdus pilaris leucistichus* ex. 12 nov 2004, Oud-Turnhout (A) (Foto: Jef Geudens)

Hees 1.506 ex. (J. en S. Leestmans, J. Govaerts en J. Brosens) en te Arendonk-Brakeleer 1.037 ex. (W. Machielsens, L. Vandael, H. Van Laer, F. Daemen, F. Looyens e.a.) en op 1 nov te Schelle 1.122 ex. (B. en K. De Keersmaecker). Dezelfde topdagen waren er ook voor **Koperwiek** *Turdus iliacus* met op 8 okt massale doortrek langs de kust met te Bredene min. 50.000 ex. tussen 12.00 h en 14.00 h (J. Vlaminck). Hoge aantallen waren er ook op 9 okt te Poperinge 2.288 ex. (D. Moeyaert, P. Debyser en W. Parmentier) en te Rijkevorsel-De Hees 3.044 ex. (J. en S. Leestmans, J. Govaerts, J. Snijders en J. Brosens) en op 27 okt te Rijkevorsel-De Hees 4.424 ex. (J. en S. Leestmans, J. Govaerts en J. Brosens) en te Arendonk-Brakeleer 2.993 ex. (W. Machielsens, L. Vandael, H. Van Laer, F. Looyens en R. De Laet).

In totaal werden 37 **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* genoteerd op 18 locaties, met max. 9 ex. te Zeebrugge-Achterhaven (B. Beyen, F. De Scheemaeker, C. Martens en W. Jans). Ook werden minstens 48 **Graszangers** *Cisticola juncidis* waargenomen op 14 plaatsen met een absolute uitschieter van 26 ex. (w.o. een groep van 11 ex.) te Zeebrugge-Achterhaven op 4 sep (K. Hessel en G. Orbie). In het binnenland waren er waarnemingen van 29 jul t/m 5 aug te Kallo/Doel (S. Desaegher), op 5 aug te Beernem (D. Herman), van 22 aug t/m 16 okt te Oostakker (G. Spanoghe, H. Verstraete, X. Baecke en D. Bosman), op 1 sep en van 9 t/m 12 sep te Bocholt (H. Lehaen, J. Rutten en J. Leurs), van 8 t/m 14 sep te Gent-Bourgoyen 2 ex. (G. Spanoghe en B. Cottele) en op 17 sep en 16 nov te Raversijde resp. 2 en 1 ex. (J. Uger en T. Goethals).

Late **Sprinkhaanzangers** *Locustella naevia* waren er op 30 sep te Sint-Laureins ringvangst (P. Schollaert, L. Bekaert, P. D'halluin en W. Hamelinck) en op 9 okt te Wenduine (P. Adriaens, W. Courtens, P. Vantiegheem en F. t'Jollyn).

Naast tal van ringvangsten waren er de volgende veldwaarnemingen van **Snor** *Locustella luscinioides*: op 5 aug en 1 sep te Kortrijk (D. Derdeyn).

In de periode 23 jul-1 okt werden in totaal

minstens 47 **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* genoteerd met veldwaarnemingen te Oostakker van 28 aug t/m 2 sep (G. Spanoghe, J. Dewolf, S. Feys, D. Bosman en N. Vanermen), te Gent op 8 sep (G. Spanoghe), te Lier-Anderstad op 30 jul, 22 aug, 5 en 18/19 sep en 1 okt (D. Colin, M. Jacobs, K. De Rouck, G. Driessens en S. Baeten) en te Bocholt op 10 sep (O. Pantema) en ringvangsten te Lapscheure op 31 jul en 6 aug resp. 1 en 4 ex. (G. Vantorre), te Veurne op 5, 9 en 22 aug resp. 1, 4 en 4 ex. (W. Debruyne), te Liedekerke op 7, 13 en 20 aug (W. D'Haeseleer en J. Mertens), te Lebbeke op 10 en 16 sep (A. Mannaert), te Kallo-Melsele op 1 sep (W. Roelant), te Antwerpen-De Kuifeend op 28 jul 2 ex. en telkens 1 ex. op 29 jul, 5, 11, 13 en 15 aug en 15 en 17 sep (L. Roothaert), te Brecht op 6 aug (J. Cox), te Merksplas op 23 jul, 10, 21 en 22 aug en 1 en 6 sep (R. Verlinden), te Willebroek-Broek Denayer op 10 aug 2 ex. (A. Willemsen) en te Tienen op 1 sep (P. en E. Collaerts en E. Hoebrechts).

Veldrietzangers *Acrocephalus agricola* (BAHC) werden geringd te Wijchmaal-Peer op 3 sep (A. Van Endert) en te Willebroek-Broek Denayer op 9 sep (A. Willemsen).

Een erg late **Bosrietzanger** *Acrocephalus palustris* werd geringd te Koksijde-Doornpanne op 17 okt (D. D'Hert en M. Demeulemeester) en een **Kleine Karekiet** *Acrocephalus scirpaceus* was nog aanwezig langs de Schelde te Hemiksem op 14 nov (W. Van Assche). Een **Grote Karekiet** *Acrocephalus arundinaceus* zong te Kallo van 18 mei t/m 14 jun (J. Van Impe) en tijdens het najaar waren er ringvangsten op 24 jul te Sint-Laureins (P. Schollaert), op 25 jul te Turnhout (med. J. Elst), op 31 jul en 22 aug te Tienen (J. Cuppens, P. Collaerts e.a.) op 4 en 6 aug te Essen-Grenspark (I. Ledegen en J. Elst), op 18 en 19 aug te Lebbeke (A. Mannaert), op 22 aug te Berendrecht (G. Gooris), op 23 aug te Antwerpen-De Kuifeend (L. Roothaert), op 27 aug te Willebroek-Broek Denayer (A. Willemsen), op 3 sep te Harelbeke-De Gavers (M. Lauwers) en op 5 okt te Assenede (med. W. De Smet).

Op 17 aug werd een **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* geringd te Antwerpen-De

Kuifeend (L. Roothaert).

Van 6 t/m 8 okt pleisterde een 1ste winter **Provençaalse Grasmus** *Sylvia undata* (BAHC) te Zeebrugge-Voorhaven (H. Verstraete, K. Verbanck, G. Vergauwen en D. Herman).

Er waren waarnemingen/ringvangsten van **Spervergrasmussen** *Sylvia nisoria* op 17 aug te Turnhout (J. Geudens), op 1 sep te Messelbroek (M. Clerckx), op 5 en 6 sep te Genk-Bokrijk (G. Knoop), op 29 sep te Nieuwpoort-IJzermondong (L. Verstrep) en op 5 okt te Leest (G. De Weerd).

Een **Noordse Boszanger** *Phylloscopus borealis* (BAHC) werd ontdekt te Zeebrugge-Voorhaven op 12 okt (N. Vanermen, D. Herman en H. Verstraete).

Pallas Boszangers *Phylloscopus proregulus* (BAHC) werden aan de kust genoteerd van 17 t/m 19 okt te Zeebrugge-Voorhaven (H. Verstraete, D. Herman, G. Driessens en P. Buys), op 23 okt te Koksijde ringvangst (D. D'Hert), op 21 en 24 okt te Blankenberge resp. 1 ex. (K. Verbanck) en 2 ex. (H. Matheve, M. Schurmans, G. Vergauwen en D. Herman), op 30 okt te Heist-Sashul (M. Ferdinand), op 1 nov te Zeebrugge-Fonteinijtes (H. Matheve en S. Feys), van 11 t/m 14 nov te Bredene (J. Buckens, G. Vergauwen, L. Lens en R. Drijvers) en op 15 nov te Knokke-Zwinbosjes (G. Spanoghe) en op 15 en 16 nov te Raversijde (S. Vantiegheem, T. Goethals, H. Verstraete, J. Vanwynsberghe en G. Vergauwen). In het binnenland waren er ringvangsten op 19 okt te Essen-Grenspark (J. Elst, I. Ledegen, G. Vermeersch en J. De Ridder), op 21 okt te Zulte (D. Packet), op 22 okt te Kinrooi (G. Knoop), op 26 en 30 okt te Korbeek-Lo (J. Vanautgaerden, R. Ackermans en T. Verbeeck) en op 30 okt te Veurne-De Moeren (D. D'Hert en T. Goossens).

Bladkoningen *Phylloscopus inornatus* werden genoteerd aan de kust te Heist op 30 sep en op 1, 6, 7 en 28 t/m 30 okt resp. 2, 1, 1, 1 en 1 ex. (A. Smets, G. Vergauwen, A. De Broyer, J. Vanwynsberghe, H. Verstraete e.a.), te Zeebrugge op 30 sep en van 1 t/m 3 en op 8, 9 en 11 okt (D. Herman, J. Vanwynsberghe, G. Vergauwen, H. Verstraete, W. Debruyne e.a.) en te Blankenberge op 8 okt (G. Spanoghe). De

Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola*. 18 sep 2004, Lier-Anderstad (A) (Foto: Kris De Rouck)

Provençaalse Grasmus *Sylvia undata*. 1stewinter. 7 okt 2004, Zeebrugge (W) (Foto: Koen Verbanck)

helft van de Vlaamse waarnemingen vond plaats in het binnenland met veldwaarnemingen op 2 okt te Gent (P. Taelmans) en op 3 okt te Oostmalle (W. Veraghtert, G. Laurijssens, D. Heylen, S. Leestmans en P. De Cnodder) en ringvangsten op 28 sep te Heurne (L. Menschaert), op 30 sep en 6 en 8 okt te Essen-Grenspark (J. Elst, I. Ledegen, G. Vermeersch en J. De Ridder), op 4 okt te Korbeek-Lo (J. Vanautgaerden), op 5 okt te Bellem (N. De Regge) en te Lebbeke (A. Mannaert), op 8 okt te Zulte (D. Packet), op 13 okt te Merksplas (R. Verlinden), op 16 okt te Willebroek-Broek Denayer (A. Willemsen) en op 23 okt te Loppem (F. De Ruwe) en te Sint-Huibrechts-Hern (E. Colson).

Bruine Boszangers *Phylloscopus fuscatus* (BAHC) waren aanwezig op 19 okt te Wenduine (G. Vergauwen, D. Herman, N. Vanermen en H. Verstraete), op 28 okt te Heist-Generaal Willemspark (C. Gruwier, D. Herman, G. Vergauwen, J. Dewolf en J. Buckens) en op 7 nov te Heist-Sashul (H. Verstraete).

Fluiters *Phylloscopus sibilatrix* werden enkel gezien op 8 sep te Zeebrugge-sporthal (K. Hessel, N. Vanermen, M. Demeulemeester en M. D'hondt) en op 9 sep te Heist-Sashul (D. en L. Verroken) en een erg late **Fitis** *Phylloscopus trochilus* zong te Ingoogem op 2 nov (C. Wintein en C. Van De Ginste).

Een ♂ **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* (BAHC) was op 29 sep aanwezig te Oostende (F. t'Jollyn, R. François, J. Buckens en K. Verbanck) en te Loppem was er een ringvangst op 4 okt (F. De Ruwe).

In totaal werden 416 **Baarmannetjes** *Panurus biarmicus* waargenomen op 27 verschillende plaatsen w.o. in totaal 94 ex. op trek op meerdere telposten. Het grootste pleisterende aantal betrof 35 ex. te Zeebrugge-Achterhaven op 16 okt (G. Carette) en opvallend waren de volgende trekkende groepjes: 14 ex. te Blankenberge-Fonteinnetjes op 2 sep (P. D'hoore en P. Vandendriessche), 12 ex. te Brecht-Groot Schietveld op 29 okt (P. Symens en Y. Coenraerds), 12 ex. te Genk-De Maten op 19 okt (G. Beckers) en 10 ex. te Lier-Anderstad op 10 okt (D. Colin e.a.).

Verspreid over 13 plaatsen werden in totaal 47 **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* waargenomen met max. 7 ex. te Harelbeke-De Gavers op 30 sep (F. Goussaert en R. Beernaert).

Grauwe Klauwieren *Lanius collurio* werden gezien op 20 aug te Genk-De Maten (C. Vanderydt), op 24 aug te Essen-Grenspark 1 1stejaars geringd (I. Ledegen), op 2 okt te Zeebrugge-Fonteinnetjes (G. Spanoghe, G. Vergauwen, G. Driessens, K. Hessel en W. Courtens) en op 29 okt te Zeebrugge-Visserskruis (G. Laurijssens, H. Van Looy, G. Van den Heuvel, W. Opdecamp en G. Vergauwen).

Er werden 42 **Klapeksters** *Lanius excubitor* op 23 plaatsen waargenomen (zie kaart 14).

Russische Kauwen *Corvus monedula soemmerringii* werden gezien te Opvelp op 2 nov 5 ex. (R. Guelinckx en H. en K. Abts), op 4 nov te Wilrijk (K. Maes), op 8 nov te Vinderhoutte 2 ex. (G. Spanoghe) en op 10 nov te Zwijndrecht (K. Maes).

Slechts één **Bonte Kraai** *Corvus corone cornix* werd gezien te Knokke-Zwin van 12 tot 27 nov (P. Van Lommel, G. Spanoghe en G. Orbie).

Een **Raaf** *Corvus corax* werd waargenomen te Kinrooi op 5 okt (*Limbird* 2005, 3).

Op 24 okt trokken 10.000-den **Vinken** *Fringilla coelebs* over Vlaanderen, waarbij de hoogste aantallen werden geteld vanaf de kustduinen te Bredene 14.086 ex. (E. Vanloo) en te Raversijde 10.635 ex. (J. Dellaert).

Tijdens het ganse najaar werden verspreid over heel Vlaanderen op een 30-tal plaatsen in totaal 76 **Europese Kanaries** *Serinus serinus* gemeld.

Fraters *Carduelis flavirostris* waren langs de kust aanwezig op 23 okt te Heist-Baai 4 ex. (K. Hessel en F. De Scheemaeker) en op 30 okt te Nieuwpoort-IJzermonding (T. Goossens). In het binnenland waren er waarnemingen. op 24 okt te Schulen-Schulensbroek (K. Leysen en W. Vanwesemael) en op 26 okt te Rijkvorsel-De Hees 8 ex. (J. en S. Leestmans, J. Govaerts en J. Brosens).

Pallas Boszanger *Phylloscopus proregulus*. 21 okt 2004, Blankenberge (W) (Foto: Koen Verbanck)

Bladkoning *Phylloscopus inornatus*. 5 okt 2004, Lebbeke (O) (Foto: Albert Mannaert)

Kleine Vliegenvanger *Ficedula parva*. 29 sep 2004, Oostende (W) (Foto: Koen Verbanck)

Buidelmees *Remiz pendulinus*. 8 okt 2004, Lier-Anderstad (A)
(Foto : Kris De Rouck)

Zanggors *Melospiza melodia*. 30 sep 2004, Sint-Laureins (O)
(Foto : Dominique Verbelen)

Barmsijzen *Carduelis flammea* werden slechts weinig gezien met max. 25 ex. te Lommel-Hageven op 14 nov (L. en W. Beyen).

Er was een opvallende influx van **Kruisbekken** *Loxia curvirostra* die begon begin juli met een piek begin oktober met op alle telposten samen ca. 4.000 ex. en dagmax. op 3 okt te Bredene 157 ex. (E. Vanloo, R. François, J. Vlaeminck en J. Dellaert) en op 7 okt te Maldegem 150 ex. (P. Dhaluin), te Bredene 343 ex. (T. Goethals) en te Zeebrugge-Fonteyntjes 147 ex. (P. D'hoore).

De Kruisbekkeninvasie bracht meerdere **Grote Kruisbekken** *Loxia pytyopsittacus* (BAHC) met zich mee en dit op 5 okt te Assenede (med. W. De Smet), op 9, 10, 12 en 17 okt en 6, 7, 9 en 14 nov te Genk-De Maten resp. aud., min. 1, 1, 13, 1, 6, 3 en 3 ex. (C. Vanderydt, T. Pattyn en M. Lodewijckx), op 11 okt over Essen (J. Jacobs), op 13 okt over Arendonk-De Brakeleer 4 ex. (W. Machielsens, R. De Laat, D. Wouters en L. Vandael), op 16 okt over Lier-Anderstad 5 ex. (D. Colin en K. Pletinck), op 17 okt te Lembeke 8 ex. (G. Spanoghe), op 18 okt te Edegem 21 ex. (M. Willaert) en te Willebroek 3 ex. (A. Willemsen) en op 27 okt te Oostmalle (P. Van Der Schoot).

Een **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* (BAHC) pleisterde op 26 okt te Relegem-Asse (R. Bernau en M. Janssens).

Vanaf 27 okt tot in de winter was er een opmerkelijke influx van "teuterende" **Noordse Goudvinken** *Pyrrhula pyrrhula pyrrhula*. Een uitgebreide bijdrage hierover zal verschijnen in één van de volgende nummers van Natuur.oriolus.

In totaal werden 57 **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus* genoteerd, verspreid over 24 plaatsen (zie kaart 15).

Van 24 sep tot het einde van het najaar werden ruim 600 **Sneeuworzen** *Plectrophenax nivalis* waargenomen met als uitschieters 65 ex. te Oostduinkerke op 7 nov (W. Debruyne, T. Goossens en J. Elst), resp. 50 en 100 ex. te Zeebrugge-Voorhaven op 11 en 14 nov (M. Schurmans, I. Lewylle en K. Hessel) en 62 ex. te Zeebrugge-Oostdam op 28 nov (G. De Putter). In het binnenland werd de soort waargenomen op 24 en 30 okt te Genk-De Maten (C. Vanderydt, M. Lodewijckx en Y. Princen), op 30 okt te Maasmechelen (G. Beckers), van 5 t/m 14 nov te Poederlee (R. Aeschlimann), op 6 nov te Aartselaar (W. Van Assche), op 12 nov te Oostmalle (P. De Cnodder) en op 21 nov te Helchteren (L. Janssen) en te Bocholt (J. Kerkhofs).

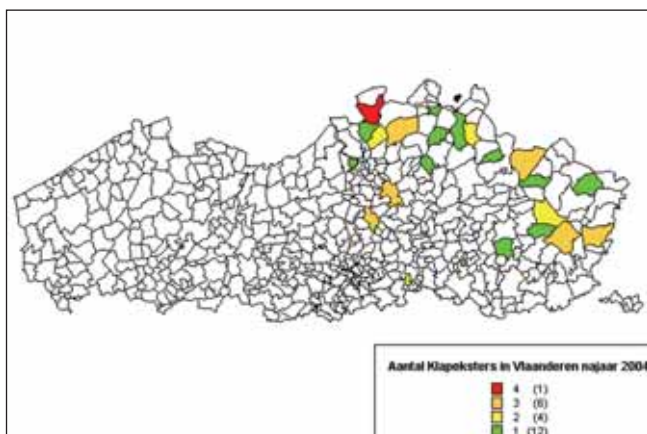
Ortolanen *Emberiza hortulana* werden waargenomen op 2 aug te Tienen (P. Smets), op 21 aug en 7 sep te Oostmalle (P. De Cnodder), op 4 sep te Leefdaal (K. Moreau), te Oostakker (H.

Verstraete) en te Scholen (K. Leysen) en op 18 sep te Aartselaar (W. Van Assche).

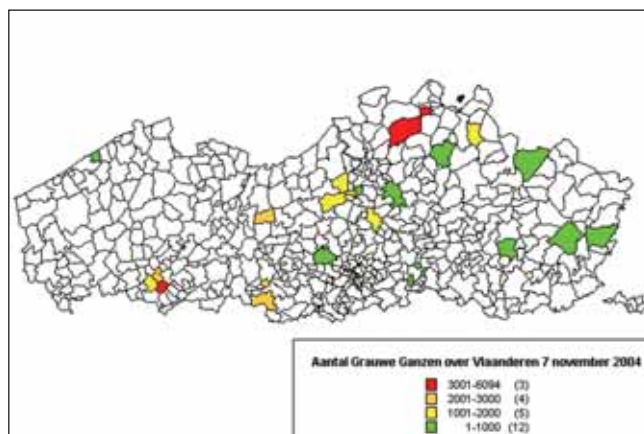
Dwerggorzen *Emberiza pusilla* (BAHC) werd op 29 okt gezien te Geel-Zammelsbroek (A. Cristael en H. Berghmans) en op 14 nov te Nieuwpoort-Ijzermonding (H. Matheve). De **Zanggors** *Melospiza melodia* (BAHC) die werd geringd te Sint-Laureins op 30 sep (P. Schollaert, L. Bekaert, P. Dhaluin, D. Vangeluwe, G. De Smet e.a.) betreft de 1ste waarneming voor de Benelux.

Erratum

Natuur.oriolus 71(2): 62: een geslaagd broedgeval van **Krooneend** *Netta rufina* werd vastgesteld te Denderleeuw-Wellemeersen op 12 jun 1 ♀ (dus geen koppel) met 6 pulli (P. Mannaert en A. Ots).

Kaart 14. Geografische spreiding van Klappeksters *Lanius excubitor* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.

Kaart 15. Geografische spreiding van Ijsgors *Calcarius lapponicus* in Vlaanderen tijdens het najaar 2004.